

วารสาร

การศึกษาไทย

Thailand Education Journal

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
โรงเรียนขนาดเล็ก

● การติดตามประเมินผล
เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

● การเพิ่มประสิทธิภาพ
การพัฒนาครู

Unบรรณาธิการ

เพื่อนบ้านที่มบรรณาธิการวารสารการศึกษาไทย ขอแสดงความเสียใจกับประเทศเพื่อนบ้านที่ประสบภัยทางธรรมชาติในเวลาไล่เลี่ยกัน โดยเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2551 เกิดพิบัติภัยพายุไซโคลน “นาร์กีส” ที่ประเทศพม่า และหลังจากนั้น เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2551 เกิดแผ่นดินไหวที่มณฑลฉิงตู ซึ่งเป็นเมืองหลวงของมณฑลเสฉวนของจีน ได้สร้างความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินอย่างมากประชาชนได้รับความเดือนร้อนอย่างหนักจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เห็นความมีน้ำใจของนานาชาติทั่วโลกยื่นมือเข้าไปช่วยเหลืออย่างเร่งรีบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงส่งพระราชสาส์นและเครื่องอุปโภคบริโภค ยารักษาโรค ฯลฯ รวมถึงประชาชนคนไทยทั่วประเทศได้ร่วมบริจาคทรัพย์และข้าวของเครื่องใช้ไปช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ของเพื่อนบ้านเป็นประเทศแรกๆ ก็ว่าได้ และยังคอยเฝ้าติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดพร้อมทั้งเอาใจช่วยให้สถานการณ์คลี่คลายและเข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็ว นับเป็นน้ำใจที่งดงามของคนไทยที่ประจักษ์ต่อสายตาชาวโลก

สำหรับวารสารการศึกษาไทย ที่ท่านสมาชิกอ่านอยู่นี้ เป็นปีที่ 4 ฉบับที่ 44 ประจำเดือนพฤษภาคม 2551 มีทั้งสารงานวิจัยทางการศึกษาและเรื่องอื่นๆ ที่น่าสนใจติดตามค่ะ เริ่มกันที่บทความพิเศษ พบกับกรณีตัวอย่างของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จ ในลักษณะของความร่วมมือร่วมใจพัฒนาและแก้ปัญหาพร้อมกันของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กถึง 3 แห่ง ในเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก : กรณีกลุ่มโรงเรียนตำบลไทรน้อย

ส่วนคอลัมน์รายงานพิเศษนำเสนอแนวทางของการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้ประสบความสำเร็จพร้อมกับ 12 ข้อเสนอแนะ ที่ได้มาจากการระดมความคิด เรื่องการติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จากนั้น มาเรียนรู้การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี กับครูสวิง บุญเจิม ภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ 2 ตามมาด้วยเคล็ดลับ อายุยืนจากคอลัมน์เล่าสู่กันฟัง และต้อนรับการเปิดเทอมใหม่ด้วยเรื่อง “การเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาครู” ที่มีมาให้ศึกษาถึง 5 รูปแบบในคอลัมน์ครู/ผู้บริหาร

ก่อนพบกันฉบับหน้า ทีมบรรณาธิการขอเป็นกำลังใจให้กับคุณครู อาจารย์ทุกท่านที่ต้องเริ่มภารกิจเรียนการสอนกันแล้ว แม้วันนี้ท่านจะเหน็ดเหนื่อย แต่ท่านจะอิมเมจเมื่อลูกศิษย์เติบโตใหญ่และประสบความสำเร็จในภายหน้า สวัสดิ์ค่ะ

ปิ๋วพร พงษ์กัจจนาพันธ์

สารบัญ

Contents

บทความพิเศษ	4
การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก : กรณีกลุ่มโรงเรียนตำบลไทรน้อย	
รายงานพิเศษ	16
การติดตามประเมินผล เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	
ครู/ผู้บริหาร	21
การเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาครู	
บทความวิจัย	29
วิเคราะห์สถานการณ์ภาพของผู้หญิงผิวดำ ผ่านชีวิตจริงและวรรณกรรม	
เล่าสู่กันฟัง	36
เคล็ดลับอายุยืนอย่างมีคุณภาพ	
สาระงานวิจัย	38
ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาโครงการโรงเรียนสองภาษา ของโรงเรียนเบญจมบพิตร สำนักงานเขตดุสิต สังกัดกรุงเทพมหานคร	
ข่าวย่อสงก	43
ชี้ทุกกระทรวงบูรณาการคลอดแผนแม่บทพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย ซึ่งปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาของเทศบาล	
เศรษฐิกิจพอเพียง	46
ครูสวิง ครูภูมิปัญญาด้านปรัชญา ศาสนา ประเพณี “ปรัชญาเปรียบเสมือนเมล็ดพืช...”	

กับเรื่องเด่นในฉบับ

คอลัมน์ บทความพิเศษ

4

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก : กรณีกลุ่มโรงเรียนตำบลไทรน้อย

คอลัมน์ ครู/ผู้บริหาร

21

การฟื้นฟูประสิทธิภาพการพัฒนาครู

คอลัมน์ บทความวิจัย

29

วิเคราะห์สถานการณ์ของผู้หญิงพม่าผ่านชีวิตจริงและวรรณกรรม

คอลัมน์ เศรษฐกิจพอเพียง

46

“ครูสัจ” ครูภูมิปัญญาต้นปรัชญา ศาสนา ประเพณี

คณะที่ปรึกษา

ดร.อำรุง จันทวานิช	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.สิริพร บุญญานันต์	นายเทพพร สุวรรณรุจิ
นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล	นางสุรางค์ โพธิ์พุกขวงค์
ดร.สุทนต์ศรี วงษ์สมาน	นางนิรมล กิตติวิบูลย์
ดร.จิรพรรณ ปุณเกษม	นายก้องเกียรติ สหวรรณางกูร

วัตถุประสงค์การจัดทำ

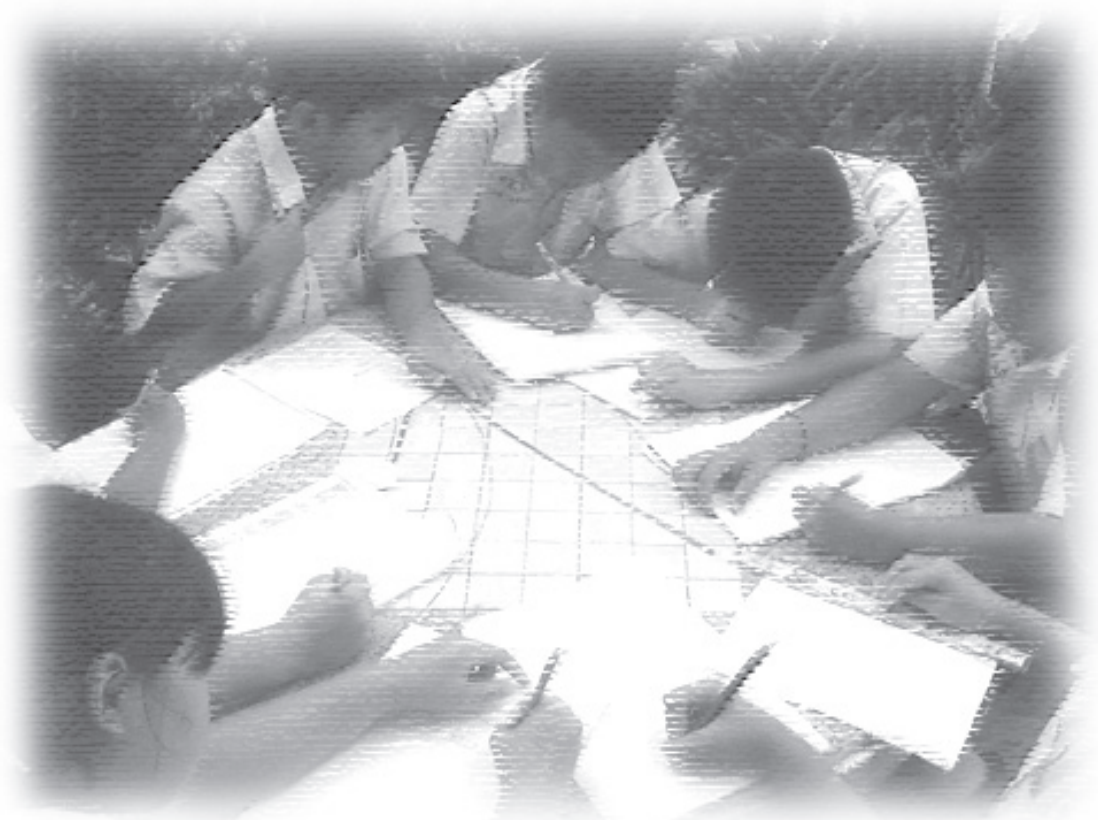
1. เพื่อรายงานความก้าวหน้าข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับ การปฏิรูปการศึกษา
2. เพื่อนำเสนอตัวอย่างความสำเร็จเกี่ยวกับการปฏิรูป การศึกษาในด้านต่างๆ ต่อสาธารณชน
3. เพื่อเป็นสื่อในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง สำนักงาน กับบุคคล/หน่วยงานต่างๆ
4. เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วน ร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา
5. เพื่อเป็นเวทีการนำเสนอผลงานวิจัย และบทความ/ รายงานเกี่ยวกับการศึกษา

กองบรรณาธิการ

ดร.อัมพร พงษ์กั้งสนานันท์	บรรณาธิการ
นายกรีน เสือสกุล	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
นายถวัลย์ มาศจรัส	คณะกรรมการจัดทำวารสาร
ดร.วรัญพร แสงนภาพาวร	คณะกรรมการจัดทำวารสาร

หากท่านต้องการแสดงความคิดเห็น กรุณาส่งมาที่ กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ถ.สุโขทัย ดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0-2668-7123 ต่อ 1116 โทรสาร 0-2243-0083

เจ้าของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
พิมพ์ที่ : บริษัท เอส.พี.วี. การพิมพ์ (2550) จำกัด
โทร./โทรสาร 0-2447-6280-1

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก : กรณี กลุ่มโรงเรียนตำบลไทรน้อย

1. สภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก

การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนอย่างทั่วถึงเป็นภารกิจสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระยะที่ผ่านมาจึงมีการจัดตั้งสถานศึกษาในชุมชนอย่างพอเพียงสำหรับความต้องการในการรับการศึกษาของประชาชน แต่เนื่องจากต่อมาอัตราการเกิดลดลง ทำให้จำนวนเด็กที่เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานของแรงงานชนบท รวมทั้งการคมนาคมที่สะดวกขึ้น ทำให้ผู้ปกครองที่มีศักยภาพ นิยมที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนในเมือง ซึ่งมีความพร้อมในปัจจัยต่างๆ และมีชื่อเสียงมากกว่า รวมทั้งโรงเรียนเอกชนที่มีชื่อเสียงในตัวเมืองก็ใช้วิธีจัดบริการรถรับ-ส่งเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางด้วย ทำให้โรงเรียนประถมศึกษาในตำบลชนบทหลายแห่งกลายเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งนับวันจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากข้อจำกัดเกี่ยวกับเกณฑ์การจัดอัตรากำลังครูและงบประมาณของรัฐ

ปัจจุบันสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 32,731 แห่งนั้น มีสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมาเป็นจำนวนถึง 10,877 แห่ง หรือ 1 ใน 3 และในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนขนาดเล็กมาก คือ มีนักเรียนต่ำกว่า 60 คนลงมา ถึง 1,766 แห่ง

จำนวนนักเรียน	จำนวนสถานศึกษา	ร้อยละ
ต่ำกว่า 120 คน	10,877 แห่ง	33.23
สูงกว่า 120 คน	21,854 แห่ง	66.77
รวม	32,731 แห่ง	100

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนสถานศึกษาขนาดเล็กจากสถานศึกษาทั่วประเทศ

ปัญหาที่โรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ประสบอยู่มีหลายประการ คือ

1.1 ปัญหาด้านบุคลากร ขาดแคลนครูและบุคลากรที่มีคุณภาพ เนื่องจากมีครูไม่ครบชั้นเรียน มีครูไม่ตรงกับสาขาวิชาเอก ขาดความชำนาญเฉพาะด้าน ครูคนเดียวต้องสอนหลายระดับและหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในเรื่องการพิจารณาความดีความชอบที่คิดตามเกณฑ์จำนวนบุคลากร รวมทั้งขาดบุคลากรสายสนับสนุนการสอน เช่น ธุรการ การเงิน พัสดุ และไม่มีภารโรง ทำให้ครูและนักเรียนต้องรับภาระทุกอย่าง

ส่วนในด้านคุณภาพนั้น พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาขาดประสิทธิภาพในการสร้างสื่อการเรียนการสอน ขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อเทคโนโลยี (ICT) ครูขาดการพัฒนา มีการโยกย้ายบ่อย ขาดสวัสดิการที่เหมาะสม เช่น ที่พักอาศัย พาหนะในการเดินทาง ฯลฯ

1.2 ปัญหาด้านงบประมาณ โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาขาดแคลนงบประมาณอย่างมาก เนื่องจากมีจำนวนนักเรียนน้อย จึงได้รับงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวตามสัดส่วนจำนวนนักเรียนที่น้อยไปด้วย ไม่เพียงพอต่อการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็นอย่างเพียงพอ ทำให้ไม่สามารถที่จะบริหารและจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพได้

1.3 ปัญหาด้านอาคารสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ต่างๆ โรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่เหมาะสมและทันสมัย ขาดแคลนหนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน อาคารเรียนมีสภาพเก่า ชำรุด ทรุดโทรม และไม่เพียงพอกับความต้องการ ขาดแคลนเครื่องมือสื่อสาร เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ตลอดจนขาดห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และภาษา ห้องน้ำไม่ถูกสุขลักษณะ และขาดสถานที่ออกกำลังกายสำหรับเด็ก

1.4 ปัญหาด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ คือ การลงทุนค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาขนาดใหญ่กว่า นอกจากนี้ โรงเรียนขนาดเล็กยังมีปัญหาขาดการประสานงานและติดต่อกับหน่วยงานอื่นๆ ขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่องและขาดผู้นำสถานศึกษาที่เข้มแข็ง

1.5 ปัญหาความยากจนของชุมชน โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประถมศึกษา ตั้งอยู่ในชุมชนที่ยากจนและด้อยการศึกษา จึงไม่สามารถให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้

1.6 ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จากการประเมินคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรอง

มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า มีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 20,771 แห่ง จาก 32,000 แห่ง หรือประมาณร้อยละ 65 ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ขาดความพร้อมในด้านต่างๆ อยู่มาก โดยเฉพาะมาตรฐานที่ 4 (ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์) มาตรฐานที่ 5 (ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร) ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น และจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขโดยเร็ว

นอกจากนี้โรงเรียนขนาดเล็กยังมีปัญหานักเรียนขาดเรียนบ่อยและขาดการเรียนติดต่อกันเป็นเวลานาน ขาดแรงจูงใจในการเรียน ขาดแคลนอาหารกลางวันและงานอนามัยไม่มีประสิทธิภาพ

2. แนวทางแก้ไขปัญหาและการพัฒนาองค์กร

ในอดีตที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินงานทั่วประเทศ ดังนี้

รูปแบบที่หนึ่ง รูปแบบศูนย์โรงเรียน แบ่งเป็น “แบบเรียนรวมทุกชั้นเรียน” “แบบเรียนรวมบางชั้น” “แบบเรียนรวมช่วงชั้น” และ “แบบศูนย์โรงเรียนพักนอน”

รูปแบบ “**เรียนรวมทุกชั้นเรียน**” หมายถึง การนำนักเรียนทุกระดับชั้นเรียนมาเรียนรวมที่โรงเรียนหลัก โดยจัดกลุ่มโรงเรียน 2-5 โรงเรียน ที่มีเส้นทางคมนาคมระหว่าง 2-5 กิโลเมตร คัดเลือกโรงเรียนที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ อาคารสถานที่เหมาะสมและตั้งอยู่ศูนย์กลาง หรือสามารถเดินทางได้สะดวก เป็นโรงเรียนหลัก ส่วนโรงเรียนที่เหลือเป็นโรงเรียนเครือข่าย นำนักเรียนทุกระดับชั้นเรียนมาเรียนรวมที่โรงเรียนหลัก โดยได้รับการสนับสนุนค่าพาหนะในการเดินทางมาเรียนและวางแผนจัดอัตรากำลังครู ทั้งผู้บริหารและครูสายผู้สอน ตลอดจนบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานร่วมกันที่โรงเรียนหลัก

รูปแบบ “**เรียนรวมบางชั้น**” หมายถึง การนำนักเรียนจากโรงเรียนเครือข่ายในบางชั้น เช่น อนุบาล 1-2 ป.1-3 หรือ ป.4-6 ไปเรียนรวมกับโรงเรียนหลัก จัดระบบการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างโรงเรียนหลักและโรงเรียนเครือข่าย สนับสนุนค่าพาหนะให้กับนักเรียนที่เดินทางมาเรียนร่วมทุกคน จัดให้มีการประกันอุบัติเหตุให้นักเรียนที่เดินทางมาเรียนร่วม และสำหรับการบริหารจัดการโรงเรียน ในกรณีที่มีผู้บริหารของโรงเรียนเครือข่ายอยู่ให้บริหารจัดการโรงเรียนเครือข่าย ส่วนโรงเรียนเครือข่ายที่ไม่มีผู้บริหารให้ผู้บริหารโรงเรียนหลักเป็นผู้รักษาการในตำแหน่ง

โรงเรียนเครือข่าย

รูปแบบ “**เรียนรวมช่วงชั้น**” หมายถึง การจัดกลุ่มกำหนดเป็นศูนย์รวมโรงเรียน และจัดแบ่งการเรียนการสอนออกเป็นช่วงชั้น ได้แก่ ศูนย์อนุบาล (อนุบาล 1-2) ศูนย์ ป.1-2 ศูนย์ ป.3-4 ศูนย์ ป. 5-6 หรือจัดช่วงชั้นตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามรูปแบบนี้ จะกำหนดให้ครูในโรงเรียนในตำบลรวมกัน และจัดครูเข้าสอนตามระดับช่วงชั้น

รูปแบบ “**ศูนย์โรงเรียนแบบพักนอน**”

หมายถึง การรวมศูนย์โรงเรียนตามรูปแบบข้างต้น แต่เนื่องจากนักเรียนที่เดินทางมาเรียนรวมไม่สามารถเดินทางไป-กลับระหว่างโรงเรียนหลักได้ เพราะบ้านเรือนตั้งอยู่ห่างไกลและการคมนาคมยากลำบาก หลายแห่งเป็นภูเขาและป่าทึบ นักเรียนจึงจำเป็นต้องพักนอนค้างคืนที่โรงเรียนหลัก

รูปแบบที่สอง รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นรูปแบบที่ออกแบบขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียน เพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครั้งเดียวในการสอนหลายชั้น และเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ เกิดทักษะชีวิต และผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง จึงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน บูรณาการเนื้อหารายวิชาโดยการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร นำวัตถุประสงค์และเนื้อหาการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มวิชาที่สอดคล้องกันมาเชื่อมโยงสู่การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ จากนั้นจึงนำหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการแล้วมากำหนดกิจกรรม เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้ครั้งเดียวพร้อมกันในแต่ละช่วงชั้น

รูปแบบที่สาม การดำเนินการตามกฎหมาย มี 2 รูปแบบ คือ การเลิกล้มโรงเรียนและการรวมโรงเรียน ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ รูปแบบ “การยุบรวมโรงเรียน” และรูปแบบ “โรงเรียนสาขา” แต่ในอดีตที่ผ่านมา การดำเนินการยุบรวมโรงเรียนมักจะถูกต่อต้านจากชุมชน

ในความพยายามที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หรือที่ปัจจุบันคือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำหลักการดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจากการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานตามนโยบายและรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและผู้ปกครอง โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด (ผู้บริหารโรงเรียนร้อยละ 81.82 ครูผู้สอนร้อยละ 93.2 และผู้ปกครองร้อยละ 81.82 ตามลำดับ)

3.กรณีตัวอย่างของการดำเนินงาน: กรณีกลุ่มโรงเรียนตำบลไทรน้อย

กรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จมีหลายแห่งทั่วประเทศ ในที่นี้ขอยกตัวอย่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้นำแนวทางดังกล่าวไปทดลองดำเนินงานในรูปของการวิจัย

จากรายงานวิจัยของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 จังหวัด มีข้อค้นพบในทางวิชาการที่น่าสนใจหลายประการ คือ

ก.รูปแบบการบริหารจัดการในการปรับปรุงประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด คณะบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ตลอดจนหน่วยงานบังคับบัญชา โดยเฉพาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้การดำเนินการปรับปรุงประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กดำเนินการไปด้วยดี โดยคณะผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมาประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ ปรีक्षाหารือ เพื่อหาวิธีการที่ดีและมีความเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนที่สุดมาใช้บริหารจัดการโรงเรียน เมื่อได้เลือกวิธีการแล้วต้องพยายามที่จะดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ ต้องเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย จะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นบุคคลสำคัญของหน่วยงานและมีกำลังใจในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์

ข.รูปแบบการบริหารจัดการที่ผู้ที่เกี่ยวข้องพอใจมากที่สุด คือ **รูปแบบรวมเรียนบางชั้น** เพราะเป็นรูปแบบที่โรงเรียนได้ประโยชน์ร่วมกันมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ค.ผลดีของการดำเนินการคือ ทุกรูปแบบทำให้ครูครบชั้น มีจำนวนนักเรียนในแต่ละห้องเพิ่มขึ้น

ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสมบูรณ์กว่าเดิม นักเรียนได้เรียนเต็มหลักสูตร ในบางโรงเรียน นักเรียนมีโอกาได้ใช้สื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย การบริหารจัดการโรงเรียนได้ใช้ทรัพยากรในการจัดการศึกษา ร่วมกันทำให้การใช้ทรัพยากรเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้ปกครอง ชุมชนพอใจที่โรงเรียนไม่ถูกยุบ

ส่วนอุปสรรคของการดำเนินงานคือ ในทุกรูปแบบนักเรียนต้องเดินทางไกลกว่าเดิม และการเบิกจ่ายงบประมาณค่าพาหนะที่จัดสรรให้โรงเรียนล่าช้า โรงเรียนต้องตรองจ่ายไปก่อน ทำให้เป็นภาระของโรงเรียน

จากรายงานวิจัยดังกล่าว ผู้เขียนจึงเดินทางไปศึกษาข้อมูล ณ สถานที่จริงในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ตำบลไทรน้อย พบว่า ทั้ง 3 โรงเรียนยังใช้ “**รูปแบบรวมเรียนบางชั้น**” อย่างเป็นทางการและดำเนินงาน มาจนถึงปัจจุบัน

3.1 บริบทของกลุ่มโรงเรียนตำบลไทรน้อย

กลุ่มโรงเรียนตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย โรงเรียนประถมศึกษา 3 โรง คือ โรงเรียนวัดบุญกัณนาวาส โรงเรียนวัดปราสาททอง และโรงเรียนวัดไทรน้อย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 2 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งแต่ละโรงมีสภาพการดำเนินงานดังนี้

1.โรงเรียนวัดบุญกัณนาวาส จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล และ ป.1 - ป.6 มีนักเรียนรวม 47 คน มีครูและผู้บริหารสถานศึกษารวม 4 คน มีนายรุ่งอรุณ คงเผ่า เป็นผู้บริหารสถานศึกษา

2.โรงเรียนวัดปราสาททอง จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล และ ป.1 -ป.6 มีนักเรียน 58 คน มีครูและผู้บริหารสถานศึกษารวม 5 คน เปลี่ยนผู้บริหารมาแล้ว 3 คน ปัจจุบันมีนายสำเร็จ บุญล้ำ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา

3.โรงเรียนวัดไทรน้อย จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล และ ป.1 - ป.6 มีนักเรียนรวม 59 คน มีครูและผู้บริหารสถานศึกษารวม 6 คน มีนายถวัลย์ เลชะพันธุ์ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา

สภาพปัญหาของสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง ก็เช่นเดียวกันกับโรงเรียนขนาดเล็กที่อื่นๆ คือ การมีครูไม่ครบชั้น งบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวที่ได้รับไม่เพียงพอ มีภาระงานธุรการมาก ขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัย และชุมชนยากจน ไม่สามารถให้การสนับสนุนได้อย่างเต็มที่ โดยชุมชนตำบลไทรน้อยนั้นตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง เช่น ทำนา ทำสวนกล้วย ทำอัฐมอญ ประมง เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสำคัญของชุมชน คือ น้ำท่วม ทำให้ราษฎรได้รับผลกระทบทั้งด้านผลผลิตจากการเกษตรและความเป็นอยู่ รวมทั้งโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 แห่ง ซึ่งเป็นอาคารไม้รุ่นเก่าก็ถูกน้ำท่วมและเสียหาย ต้องปิดเรียนเป็นเวลานานด้วยเช่นกัน

3.2 แนวทางการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียน

จากสภาพปัญหาการขาดแคลนครูดังกล่าว โรงเรียนได้พยายามแก้ปัญหาโดยการสอนรวมชั้น เช่น ป.1 รวมกับ ป.2 ป.3 รวมกับ ป.4 และป.5 รวมกับ ป.6 ซึ่งทำให้ครูจัดการเรียนการสอนลำบากและมีความเครียดเพราะไม่มีความรู้ความเข้าใจการเรียนการสอนแบบบูรณาการช่วงชั้น มีผลให้การศึกษามีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร

กลุ่มโรงเรียนตำบลไทรน้อย โดยการนำของนายชวน เฉลิมโณม หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ บางบาลสมัยนั้น (ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2 ปทุมธานี) จึงหาวิธีการแก้ปัญหาใหม่โดยใช้หลักการที่ สปช. กำหนด โดยได้เริ่มกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม มีการปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชน เมื่อปี 2545 และดำเนินการอย่างจริงจังตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นมา

1.ในการแก้ปัญหาภายในของแต่ละโรงเรียน ใช้วิธีรวมชั้นเรียนหรือแบบคละชั้น เช่น ชั้น ป.1 เรียนรวมกับชั้น ป.2 โดยครูพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่บูรณาการเนื้อหาวิชาเข้าด้วยกัน นักเรียนชั้นอนุบาล ป.1 - ป.3 ยังเรียนอยู่โรงเรียนเดิม

2.ในการแก้ปัญหาร่วมกันของกลุ่มโรงเรียน สถานศึกษาทั้ง 3 แห่งเลือกใช้วิธี **“ศูนย์การเรียนแบบรวมบางชั้นเรียน”** โดยได้มีการจัดแบ่งความรับผิดชอบ ดังนี้

- โรงเรียนวัดบุญกัณนาวาส เป็นศูนย์ชั้น ป.6 มีนักเรียนรวม 18 คน (โรงเรียนวัดบุญกัณนาวาส 7 คน โรงเรียนวัดปราสาททอง 6 คน และโรงเรียนวัดไทรน้อย 5 คน)

- โรงเรียนวัดปราสาททอง เป็นศูนย์ชั้น ป.4 มีนักเรียนรวม 11 คน (โรงเรียนวัดบุญกัณนาวาส 6 คน โรงเรียนวัดปราสาททอง 1 คน และโรงเรียนวัดไทรน้อย 4 คน)

- โรงเรียนวัดไทรน้อย เป็นศูนย์ชั้น ป.5 มีนักเรียนรวม 24 คน (โรงเรียนวัดบุญกัณนาวาส 3 คน โรงเรียนวัดปราสาททอง 9 คน และโรงเรียนวัดไทรน้อย 12 คน)

ทั้งนี้กลุ่มโรงเรียนร่วมกันจัดบริการรถรับ-ส่งนักเรียนจากโรงเรียนเดิมไปส่งที่โรงเรียนศูนย์ในช่วงเช้า และจากโรงเรียนศูนย์ไปยังโรงเรียนเดิมในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน โดยได้รับงบประมาณค่ารถสำหรับนักเรียนคนละ 6 บาทต่อวัน จาก สพฐ. ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในสมัยที่นายพงษ์พล อติเรกสาร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แต่ได้รับการงบประมาณดังกล่าวเพียงหนึ่งภาคเรียนเท่านั้น

หลังจากการปฏิรูปการบริหารกระทรวงศึกษาธิการในปี 2546 การดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนยังคงต่อเนื่องตลอดมา แม้กระทรวงฯ จะไม่มีนโยบายสนับสนุนค่าเดินทางก็ตาม โดยได้รับการสนับสนุน

จากเขตพื้นที่การศึกษาจัดสรรงบประมาณเหลือจ่ายให้เป็นกรณีพิเศษ

การสอนแบบบูรณาการของโรงเรียนวัดบุญกันนาวาส

3.3 ผลที่เกิดขึ้น

ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง เรียกกลุ่มตัวเองว่า “ไตรภาคี” และเรียกรูปแบบที่ดำเนินการว่า “แบบบางบาล 1” ซึ่งเป็นรูปแบบที่ประสบความสำเร็จ และมีข้อค้นพบว่า การดำเนินงานในระยะ 4-5 ปีที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม คือ

1. แต่ละห้องมีนักเรียนจำนวนมากพอที่จะจัดการเรียนการสอนให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน นักเรียนทั้ง 3 โรงเรียนได้เรียนคอมพิวเตอร์ที่โรงเรียนวัดไทรน้อย ซึ่งขณะนั้นโรงเรียนวัดปราสาททองและโรงเรียนวัดบุญกันนาวาสยังไม่มีการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์

2. นักเรียนมีความกระตือรือร้นมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ บรรยากาศในชั้นเรียนมีชีวิตชีวาและอบอุ่นมากขึ้น นักเรียนจากต่างโรงเรียนสามารถเรียนร่วมกันตลอดช่วงชั้นที่ 2 ตั้งแต่ชั้น ป.4 - ป.6 เหมือนกับอยู่ในสถานศึกษาเดียวกัน

3. สามารถแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้นและครูขาดแคลนได้อย่างเป็นรูปธรรม ครูสามารถสอนได้เต็มที่โดยไม่ต้องควบชั้น และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การสอนกับเพื่อนครู

4. เกิดวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมเดียวกัน ตั้งแต่การวางแผน การสอน การประเมินผล ไปจนถึงการส่งนักกีฬาไปแข่งขันในนามของกลุ่มโรงเรียนทีมเดียวกัน

5. การใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนได้ประโยชน์มากขึ้น มีพื้นที่เหลือมากขึ้น สามารถนำไปขยายและพัฒนาเป็นห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

6. ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจที่บุตรหลานได้รับการดูแลอย่างดีและเรียนอย่างมีความสุข

7. การจัดการเรื่องรถรับ-ส่ง นักเรียนมีประสิทธิภาพและมีความเป็นระบบมากขึ้น

8. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น

ศูนย์ชั้น ป. 4 ที่โรงเรียนวัดปราสาททอง ซึ่งรวมนักเรียนจาก 3 โรงเรียนเข้าด้วยกัน

3.4 ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ

จากการประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมาผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีความเห็นว่าปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จและสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง คือ

1. สถานศึกษาทั้ง 3 แห่งมีบริบทที่ใกล้เคียงกัน เช่น เป็นโรงเรียนวัด มีนักเรียนจำนวนใกล้เคียงกัน จำนวนครูใกล้เคียงกัน มีสภาพปัญหาครูไม่ครบชั้นเหมือนกัน และอยู่ห่างกันในระยะเพียง 1-2 กิโลเมตร
2. ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุด ในกรณีนี้ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินงานดังกล่าวอย่างต่อเนื่องต่อไป
3. ครูของสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง เป็นคนในพื้นที่ รู้จักกันดี และเข้าใจสภาพปัญหา เต็มใจที่จะให้ความร่วมมือและประสานงานกันด้วยดี
4. ชุมชนอยู่ในตำบลเดียวกัน ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษามีความเข้าใจและให้ความร่วมมือดี
5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้การสนับสนุนงบประมาณค่ารถรับ-ส่งนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.5 ปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข

แม้กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กตำบลไทรน้อยทั้ง 3 แห่งนี้ จะได้พยายามแก้ไขปัญหาคาดแคลนมาอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยการพึ่งพาตนเอง แต่ก็ถือว่าเป็นความสำเร็จในระดับหนึ่ง ยังมีปัญหาที่รอการช่วยเหลืออีกหลายเรื่องด้วยกัน คือ

- 1.งบประมาณเพื่อการเดินทางของนักเรียนที่ได้รับคนละ 6 บาทต่อวันนั้น ไม่อยู่ในแผนงาน ต้องรอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดสรรมาให้เป็นการพิเศษ ทำให้มีความไม่แน่นอนและขาดความมั่นใจในความต้องการของการดำเนินงาน อีกทั้งปัจจุบันเชื้อเพลิงมีราคาสูงขึ้นกว่าเดิมมาก
- 2.โรงเรียนยังขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเพียงพอ ต้องการได้รับความช่วยเหลือเรื่องการจัดซื้อหนังสือ/แบบเรียน จัดหาสื่อการเรียนการสอน/หนังสือห้องสมุด การซ่อมแซมอาคารสถานที่
- 3.การพัฒนาครูยังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรม

การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก และต้องการการพัฒนาครูโดยไม่ให้ครูทิ้งห้องเรียน

4. ขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนที่จะเข้ามาร่วมคิดร่วมทำในฐานะหุ้นส่วนสำคัญของการจัดการศึกษาระบบการศึกษาทั้ง 3 แห่งยังไม่เคยประชุมร่วมกัน

5. ขาดการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าต้องมีการถ่ายโอนสถานศึกษาก่อนจึงจะสามารถสนับสนุนงบประมาณได้ ในขณะที่ท้องถิ่นใกล้เคียง เช่น อบต.น้ำเต้า และ อบต.มหาพราหมณ์ ให้การสนับสนุนสถานศึกษาอย่างเต็มที่ จึงทำให้เห็นความแตกต่างอย่างมากในเรื่องวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน

4. ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคต

ในรอบปีที่ผ่านมาปัญหาเรื่องโรงเรียนขนาดเล็กได้กลายเป็นประเด็นใหญ่ที่กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญอย่างมากอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศโดยรวม ดังนั้นในที่ประชุมระดมความคิดเห็นโอกาสต่างๆ จึงมีข้อเสนอเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างหลากหลายวิธี เช่น

1. คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย ในการประชุมเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2550 ได้มีข้อเสนอเพื่อการปรับระบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่นำไปได้หลายแนวทาง เช่น คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอแนวคิดที่ควรพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นโรงเรียนมัธยมหรือจัดเป็นศูนย์ปฐมวัย และดร.วิจิตร ศรีสอ้าน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้นเสนอให้ปรับการบริหารจัดการเป็นกลุ่มเครือข่าย เพื่อลดต้นทุนและเสนอให้สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย เพราะ ETV จะมีบทบาทในการช่วยการเรียนการสอนได้ดี และอาจจะดีกว่าระบบ ICT ซึ่งบางพื้นที่มีปัญหา

2. โครงการความร่วมมือระหว่างธนาคารโลกกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อการพัฒนาประเทศด้านการศึกษา ภายใต้ความช่วยเหลือของกองทุน ASEM (2547-2549) เสนอให้มีการปรับปรุงสูตรการจัดสรรงบประมาณใหม่ ตามสูตรการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษารูปแบบใหม่ที่ได้จากการวิจัยในโครงการดังกล่าว ซึ่งเสนอให้จัดสรรงบประมาณพื้นฐานให้กับทุกโรงเรียน โดยรวมถึงค่าใช้จ่ายในส่วนที่เป็นเงินเดือนครูไว้ด้วย สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีขนาดต่ำกว่าขนาดที่มีประสิทธิภาพ (Minimum Efficient Size - MES) ซึ่งหมายถึงมีผู้เรียนต่ำกว่า 300 คนนั้น จำเป็นต้องได้รับงบประมาณเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นงบดำเนินงานที่ไม่ใช่เงินเดือน เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถจัดการศึกษาเพื่อรองรับความต้องการในชุมชนห่างไกล

3. ดร.ดิเรก พรสีมา อธิบดีผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการและอธิบดีตรวจราชการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอแนวคิดที่ควรใช้มาตรการทางการบริหารงบประมาณเข้ามาแก้ไขการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเลือกพัฒนาโรงเรียนหลักเพียง 10,722 โรงเรียน(จากที่มีอยู่เดิม 24,538 โรงเรียน) ส่วนที่เหลือให้ดำเนินงานไปตามปกติโดยทุ่มงบประมาณพัฒนาโรงเรียนหลักให้พร้อมทุกๆ ด้าน พัฒนาครูให้เป็นเลิศ จัดหาครูให้เพียงพอ จัดหาสื่อการเรียนการสอนและงบประมาณให้เพียงพอ สำหรับงบประมาณเพื่อการพัฒนาอาจใช้วิธีออกพันธบัตรรัฐบาล ซึ่งในระยะยาวโรงเรียนเหล่านี้จะกลายเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่

4. ในการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาคณาจารย์และการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก ณ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2550 ที่

ประชุมมีข้อเสนอเชิงนโยบายให้สนับสนุนความเข้มแข็งของกลุ่มสถานศึกษา โดยให้โรงเรียนขนาดเล็ก รวมกลุ่มในการบริหารและจัดการศึกษาร่วมกันด้วยความสมัครใจ ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอื่นๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้สถานศึกษาขนาดเล็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

5.สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เสนอร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนโรงเรียนขนาดเล็ก 2551-2554 ซึ่งมี 4 ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 จัดโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กอย่างเพียงพอ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก

(รายละเอียดโปรดศึกษาจากเอกสารอ้างอิง)

5.สรุป

การแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กจะยังคงเป็นภาระสำคัญของหน่วยงานทางการศึกษาไทยต่อไป เพราะนับวันโรงเรียนขนาดเล็กจะมีจำนวนมากขึ้น และไม่ว่าจะใช้รูปแบบการบริหารจัดการอย่างไร คำตอบสุดท้ายที่สำคัญที่สุดก็คือ คุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กควรจะต้องได้มาตรฐานสูงขึ้นในการประเมินภายนอกครั้งต่อไป

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กควรเริ่มจากการรวมตัวของกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กด้วยกันเอง โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของการแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก ควรเป็นผู้คิดด้วยกันและดำเนินการร่วมกัน หากบุคลากรทั้ง 3 กลุ่มนี้มีความตระหนัก มีวิสัยทัศน์ และมีความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองอย่างจริงจัง จะทำให้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานต่างๆ

กลุ่มโรงเรียนควรเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรมและพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนใหม่ๆ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาผู้บริหารให้มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำทางวิชาการ ตลอดจนการสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และสถาบันสังคมอื่นๆ ในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ประโยชน์ร่วมกันของคนทั้งชุมชน คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ข้อเสนอของผู้เขียนในที่นี้ก็คือ ควรมีโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเน้นการพัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกฝ่ายจะต้องมีความตระหนักในปัญหาของตนและตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองอย่างจริงจัง โดยหน่วยงานระดับชาติ คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา รวมทั้งหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในพื้นที่จะต้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจังด้วยเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- ดร. ดิเรก พรสีมา **คู่มือพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ฉบับ ดร. ดิเรก พรสีมา** หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 3 สิงหาคม 2550 หน้า 27
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 รายงานการวิจัยเรื่อง **การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการในการปรับปรุงประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก** สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 รายงานการวิจัยเรื่อง **การติดตามผลการดำเนินงานการบริหารจัดการในการปรับปรุงประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ปีงบประมาณ 2548 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ **รูปแบบการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก** โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) 2546
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ **โครงการนำร่องเพื่อวิจัยและพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กที่ขาดโอกาสในการพัฒนา** เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ วันที่ 7-8 สิงหาคม 2549 ณ โรงแรมโลดส์ ปางสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ **แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน** โครงการความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและบริษัทมติชน จำกัด (มหาชน)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ **รายงานการประเมินโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก** โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด 2549
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ **การจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก**
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ **ร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก** เอกสารโรเนียว นำเสนอต่อคณะกรรมการคุณภาพการศึกษา สพฐ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ **รายงานการวิจัย สูตรการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษารูปแบบใหม่** โครงการความร่วมมือระหว่างธนาคารโลกและกระทรวงศึกษาธิการ ด้านการศึกษา ภายใต้กองทุน ASEM ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์ 2549
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ **รายงานฉบับสิ้นสุดโครงการ โครงการความร่วมมือระหว่างธนาคารโลกและกระทรวงศึกษาธิการเพื่อการพัฒนาประเทศด้านการศึกษา** ภายใต้กองทุน ASEM ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์ 2549
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ **ผลการประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการศึกษา ประเด็นโรงเรียนขนาดเล็ก** วันที่ 6 พฤศจิกายน 2549 ณ โรงแรมรอยัลซิติ้ กรุงเทพฯ เอกสารโรเนียว
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ **ผลการประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก** วันที่ 5 กันยายน 2550 ณ ห้องประชุม 2 อาคาร 2 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เอกสารโรเนียว

แข่งคิว... อายุเขาไหม!

รอนาน...
แข่งเลยดีกว่า!

เข้าคิวดีกว่า...มีวินัย ไม่อายใคร

มาร่วมกันสร้างวินัยตั้งแต่วินาทีนี้ ความมีวินัย 1 ในคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

กระทรวงศึกษาธิการ
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ

รายงานพิเศษ

กลุ่มประเมินผลด้านการบริหารและการจัดการศึกษา สทศ.

การติดตามประเมินผล เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

เมื่อวันที่ 28 - 30 มีนาคม 2551 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับสมาคมบ้านเรียนไทย ได้จัดประชุมระดมความคิดเห็น เรื่อง การติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ณ โรงแรมนิจีโกะ รีสอร์ท แอนด์ คันทรี่ คลับ จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามประเมินผลสภาพปัจจุบัน แนวโน้ม และปัญหาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 250 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาโดยครอบครัวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา(สพท.) ครอบครัว/บ้านเรียนที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว สมาคมบ้านเรียนไทย รวมทั้งผู้สนใจที่จะจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ในการประชุมระดมความคิดครั้งนี้ ประธานการประชุม *ดร.สวัสดิ์ ตีชีน* ที่ปรึกษาสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่า การจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความสอดคล้องกับหลักการปฏิรูปการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ต้องการให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมาตรา 12 ได้เปิดโอกาสให้ครอบครัวมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกัน จึงเป็นการศึกษาทางเลือกสำหรับประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครองที่รักลูกและรู้ถึงความต้องการของลูกมากกว่าใคร มีสิทธิที่จะจัดการศึกษาให้ลูกของตนเองโดยพ่อแม่ที่จัดการศึกษาให้กับลูกเองนั้นนับเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่น กล้าหาญ ทุ่มเท และเสียสละให้กับลูกอย่างแท้จริง

นายแพทย์ ชูชัย ศุภวงศ์ ที่ปรึกษาประจำสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์มีความสำคัญสูงมาก ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะการเรียนรู้ของเด็กตั้งแต่ 6 ขวบปีแรกที่สมองมีการเจริญเติบโตมากที่สุด และเพื่อแก้ปัญหาวิกฤติโลกที่เกิดจากระบบการศึกษาที่ถูกควบคุมโดยระบบราชการ ซึ่งเป็นโครงสร้างอำนาจแนวดิ่งและอำนาจทุนนิยมที่เป็นตัวกำหนดสิ่งต่างๆ ทำให้การจัดการศึกษาในปัจจุบันเป็นการคิดแบบแยกส่วน ที่แยกจากวิถีชีวิต มีแต่การถ่ายทอดความรู้เก่า แต่สร้างความรู้ใหม่น้อย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของความอ่อนแอทางปัญญา จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ให้การจัดการศึกษาต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิต เหาวิถีชีวิตเป็นตัวตั้ง เป็นการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริง แก้ปัญหาได้ โดยต้องอาศัยองค์กรนอกภาครัฐที่รวมตัวกันเป็นเครือข่ายในการจัดการศึกษาทางเลือก การศึกษาของประชาชนและการศึกษาตลอดชีวิต

ดังนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 จึงกำหนดสาระบัญญัติด้านการศึกษาไว้ในหลายมาตรา โดยเฉพาะมาตรา 49 วรรค 3 ที่บัญญัติให้การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ ซึ่งหมายความว่า ประชาชนย่อมได้รับความคุ้มครองในการจัดการศึกษาทางเลือกหรือโดยครอบครัวทันที โดยไม่ต้องมีกฎหมายลูกบัญญัติเสียก่อน ดังที่รัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ มักจะระบุว่า ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สาระสำคัญที่ได้จากการประชุมเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน แนวโน้มและปัญหาอุปสรรคของการจัดการศึกษาร้านเรียน ที่ประชุมส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกันว่า การจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา และเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานราชการมากขึ้น แต่ก็ยังขยายตัวไม่มากนัก เนื่องจากยังไม่มีการประชุมชาลัมพันธ์เผยแพร่การจัดการศึกษาโดยครอบครัวสู่สังคมวงกว้างและยังมี

ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของแต่ละฝ่ายที่ไม่ตรงกัน ทั้งฝ่ายบุคลากรของรัฐและฝ่ายครอบครัว ความไม่ชัดเจนในการดำเนินงานในการจดทะเบียนขอจัดการศึกษา การจัดทำแผนการจัดการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาและการวัดประเมินผลผู้เรียน รวมทั้งยังมีความห่างเหินในการทำงานร่วมกัน ทั้ง 2 ฝ่าย การขาดความคล่องตัวในการให้บริการของ สพท. ในลักษณะเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (one stop service) และการให้บริการ

ทางวิชาการแก่ครอบครัวที่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ จึงทำให้ไม่สามารถขับเคลื่อนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ที่ประชุมเห็นว่า หากจะดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้ประสบผลสำเร็จและพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไป ทั้งฝ่ายรัฐและครอบครัวจะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในลักษณะกัลยาณมิตร และเข้าใจข้อจำกัดของแต่ละฝ่าย พร้อมทั้งได้เสนอการดำเนินงานในการแก้ไขจุดอ่อนร่วมกัน ดังนี้

1. ควรสร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยจัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน และจัดอบรมให้ความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้องใน สพท. และครอบครัว ในการจดทะเบียนการจัดทำแผนการเรียนรู้อ การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและการวัดและประเมินผลผู้เรียน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน

2. รัฐควรสนับสนุนงบประมาณเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุกในรูปแบบที่หลากหลาย พร้อมทั้งเผยแพร่ปรัชญา วิสัยทัศน์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ภูมิปัญญา องค์ความรู้ของการจัดการศึกษาก่อนบ้านเรียน เพื่อเชิญชวนให้มีการจดทะเบียนครอบครัวที่จัดการศึกษา

3. สพท. ควรจัดให้มีกลุ่มงานที่รับขอการ

จัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบเบ็ดเสร็จ พร้อมทั้งกำหนดความรับผิดชอบการดำเนินงานของกลุ่มงานต่างๆ ที่ดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ ให้ชัดเจน

4. โรงเรียนควรจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนปกติ และการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพื่อให้โอกาสแก่ครอบครัวที่ไม่สะดวกในการศึกษาในระบบหรืออาจมีปัญหาได้เลือกเรียนได้

5. ให้องค์กรเครือข่ายบ้านเรียนสามารถรับจดทะเบียนและมีบทบาทร่วมกับภาครัฐในส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

7. ให้ สพท. ช่วยเหลือผู้ปกครองจัดทำแผนการจัดการศึกษาโดยจัดให้มีผู้ชี้แนะการเขียนแผนการจัดการศึกษาแก่ครอบครัว โดยเฉพาะใน 8 กลุ่มสาระที่ผู้ปกครองยังขาดอยู่ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

8. สพท. ควรรวบรวมแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และหลักสูตรของโรงเรียนที่เป็นแกนนำ/ต้นแบบต่างๆ เพื่อให้ครอบครัวได้เลือกใช้หรือปรับปรุงให้เหมาะกับครอบครัว

9. สพท. ควรประสานกับโรงเรียนเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กจากบ้านเรียนได้ใช้ทรัพยากรร่วมกันได้ เช่น ห้องสมุด ห้องทดลอง สถานที่ออกกำลังกาย และจัดให้มีการเรียนร่วมในบางรายวิชาที่มีความเฉพาะด้าน ซึ่งผู้ปกครองอาจไม่มีความพร้อม

10. สพท. ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัว

ได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่จัดให้มีขึ้น เช่น การทดสอบระดับชาติ การแข่งขันทางทักษะวิชาการ เป็นต้น โดยแจ้งกิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชนแก่ครอบครัวโดยตรง อย่างไรก็ตามการเข้าร่วมกิจกรรมควรขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียน

11.ภาครัฐควรปรับปรุงแนวปฏิบัติการประเมินผลการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยให้ สพท.และครอบครัวร่วมมือกันพัฒนาแนวทางการวัดและประเมินผลผู้เรียนที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันได้ ซึ่งมุ่งเน้นการประเมินตามแผนการจัดการศึกษาที่สะท้อนตัวเด็กได้ชัดเจนมากกว่าการประเมินตามกลุ่มสาระ และเน้นการประเมินเพื่อพัฒนา มากกว่าการประเมินเพื่อตัดสินได้หรือตก

12.ควรจัดให้มีองค์กร/หน่วยงานเฉพาะที่มีความรู้และความเข้าใจการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นผู้ประเมินภายนอกในการประเมินครอบครัว หรืออาจให้โรงเรียนที่มีรูปแบบแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับครอบครัว ทำหน้าที่ร่วมประเมินกับครอบครัว

ในการปิดการประชุม ดร.รุ่งเรือง สุชาภิรมย์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่าการจัดการศึกษาตามมาตรา 12 นับเป็นทางออกของระบบการศึกษาไทยที่ได้สะท้อนสิ่งดีๆ ออกมาให้เป็นที่รู้เห็นของสังคม และเป็นแนวทางการแก้ปัญหาใหม่ๆ ที่แตกต่างออกไปจากเดิม ปัจจุบันแม้แต่การศึกษาในระบบโรงเรียนเองก็ยังจัดให้มีการศึกษาทางเลือกในระบบโรงเรียนเกิดขึ้น โดยโรงเรียนหนองชุมแสง จังหวัดเพชรบุรีที่จัดการศึกษาทางเลือกได้ดีจากการคิดนอกรอบ ซึ่งในช่วงแรกโรงเรียนถูกกล่าวหาว่าทำผิดกฎหมาย แต่ปัจจุบันโรงเรียนกลับมีเด็กที่ถูกโรงเรียนปฏิเสธ เด็กที่ปฏิเสธโรงเรียน และเด็กที่มีปัญหาต่างๆ รวมทั้งเด็กที่มีความสามารถพิเศษเข้าเรียนกว่าพันคนมากกว่าเด็กในระบบปกติเสียอีก

อย่างไรก็ตาม แม้ปัญหาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะมีการคลี่คลายไปได้มากแล้ว โดยมีต้นแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเกิดขึ้นมาก ครอบครัวได้รับเงินอุดหนุนรายหัวในการจัดการ

ศึกษาจากรัฐ แต่ในส่วนที่ยังเป็นปัญหาอยู่บ้างใน ด้านหลักสูตรและการวัดและประเมินผลผู้เรียนนั้น แม้แต่การศึกษาในระบบเองก็กำลังปรับตัวอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการปรับหลักสูตรของโรงเรียนขนาดเล็กที่บูรณาการกันมากขึ้น จนสามารถลดสาระที่ ซ้ำซ้อนกันลงไปได้มาก และแม้แต่การวัดและประเมินผลการศึกษาในระบบเองที่มีตัวชี้วัดมากมาย แต่ก็ยังไม่แน่ใจว่าจะเป็นวิธีประเมินที่แท้จริงหรือไม่ ซึ่งยังต้องการการปรับปรุงอีกมาก

จึงขอฝากให้ สพท.มีความยืดหยุ่นในการ ดำเนินงานและมีวิธีการทำงานที่หลากหลายแต่มี เอกภาพในนโยบาย โดยยึดบริบทในแต่ละพื้นที่ที่ แตกต่างกันและผลที่จะเกิดขึ้นกับเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่ง กระทรวงศึกษาธิการได้กระจายอำนาจให้กับ สพท.แล้ว จึงสามารถทำได้ทันที ส่วนสภากา รศึกษาจะได้ประมวลข้อเสนอทั้งหมดเสนอต่อผู้ ที่เกี่ยวข้องและขอขอบคุณสมาคมบ้านเรียนไทย ซึ่ง มีส่วนสำคัญที่ทำให้การศึกษาโดยครอบครัวมี ความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก โดยเป็นที่ปรึกษาให้

กับครอบครัวที่จัดการศึกษาแทนหน่วยงานภาครัฐ โดยที่ไม่ได้ผลตอบแทนแต่ประการใด แต่ถือ เป็นการช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้กันและกัน ด้วยความตั้งใจและมุ่งมั่น

สำหรับการทำงานในช่วงต่อจากนี้ไป จึง ควรเชื่อมประสานการทำงานของทุกฝ่ายร่วมกัน ให้มากขึ้นในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย อย่างกัลยาณมิตร เพื่อความเข้าใจและก้าวเดินไป พร้อมกัน

การเพิ่มประสิทธิภาพ การพัฒนาครู

การปฏิรูปการศึกษาจะบรรลุผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการปฏิบัติในห้องเรียน ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องจึงมีความจำเป็น ผมอ่านหนังสือเก่าเล่มหนึ่ง Further Education of Teachers In-service in Asia : A Regional Survey 1973 เป็นเอกสาร UNESCO พบว่าข้อเสนอแนะดูยังไม่เก่าจนเกินไป เอกสารฉบับนี้เสนอแนะการพัฒนาครู 5 รูปแบบ คือ

1.การพัฒนาเสริม (remedial program) คือการพัฒนาเพื่อเสริมข้อบกพร่อง หรือจุดอ่อนที่มาจากสถาบันการฝึกหัดครู หรือและการปฐมนิเทศครูใหม่เพื่อรับงาน

2.การยกระดับความรู้ของครู (Upgrading program) คือการพัฒนาครูให้ได้วุฒิสูงขึ้น หรือพัฒนาให้สามารถสอนวิชาใหม่ได้ หรือพัฒนาให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือเพิ่มเนื้อหาความรู้สาขาเดิม

3.การพัฒนาครูตามความต้องการพิเศษ (program for special needs) คือการพัฒนาครูให้สามารถทำงานอื่นที่ไม่ได้เรียนมาในสถาบันการฝึกหัดครูได้ เช่น การฝึกหัดครูชนบท การวิจัยในชั้นเรียน การสอนชนกลุ่มน้อย การสอนโรงเรียนหลายภาษาและวัฒนธรรม เป็นต้น

4.การพัฒนาครูให้สอนตามหลักสูตรใหม่ (curriculum development program) คือการพัฒนาครูให้สอนตามหลักสูตรที่พัฒนาใหม่ หรือปฏิบัติงานตามนโยบายทางการศึกษาของประเทศที่ประกาศใหม่ เป็นต้น

5.การพัฒนาครูเพื่อเป็นผู้นำในการสอน (instructional leadership program) คือการพัฒนาครูที่มีผลงานดีเด่น เพื่อรับตำแหน่งผู้นำ เช่น หัวหน้าสายวิชา ครูพี่เลี้ยง ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ เป็นต้น

ปัจจุบันการพัฒนาคูมองไปที่นักเรียน จากหลักการที่ว่านักเรียนคือ ผลผลิตของครู เมื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด หรือกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายเพิ่มเติมเข้ามา ก็จะมีการพัฒนาครู เช่น การพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การพัฒนาครูให้สามารถทำหน้าที่ครูฝึกกีฬาและผู้ตัดสินกีฬานักเรียน การพัฒนาครูเพื่อสอนวิชาคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น

แบบสอบถาม

ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาานิเทศก์ และผู้อำนวยการเขตการศึกษารับผิดชอบคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในเขตของตน นอกจากจะใช้วิธีสังเกต สัมภาษณ์ และติดตามการปฏิบัติงานของครูและผลการเรียนของนักเรียนแล้ว ยังสามารถให้แบบสอบถามเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Gonnella and Zeleznik : 1983) โดยแบบสอบถามครูควรครอบคลุมสาระสำคัญดังนี้

- 1.ท่านเห็นชอบกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูมากน้อยเพียงใด มีสิ่งใดที่สมควรปรับปรุงบ้าง
- 2.การปฏิบัติงานของท่านเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานเป็นอย่างไร ท่านคิดว่ามีอะไรที่ท่านต้องการจะพัฒนาเกี่ยวกับตัวท่านเองบ้าง
- 3.ถ้าหากการปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับมาตรฐาน ท่านคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุ
- 4.ท่านคิดว่าสาเหตุเหล่านี้สามารถแก้ไขได้อย่างไร โดยวิธีใด
- 5.ท่านต้องการการพัฒนาเฉพาะตัวท่านเองในเรื่องใดบ้าง และสำหรับโรงเรียน หรือกลุ่มโรงเรียนของท่าน ท่านต้องการการพัฒนาในเรื่องใดบ้าง

การกำหนดวัตถุประสงค์

จากผลการสังเกต สัมภาษณ์ ผลการสอบนักเรียน ความเห็นของผู้ปกครองและข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ให้การฝึกอบรม หรือให้การพัฒนาครูต้องนำมาวิเคราะห์และจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหาทั้งระยะสั้นและระยะยาว คือ (1) วัตถุประสงค์คือ ถ้ามองว่าเราต้องการจะทำอะไร (2) เราจะทำให้สำเร็จอย่างไร (แผนการเริ่มต้น) (3) อะไรที่ควรระวังไว้ อะไรควรปรับปรุงและอะไรควรตัดทิ้ง (แผนการต่อเนื่อง) และ (4) เราควรจะทำอย่างไร หรือเพิ่มเติมอย่างไร (ประเมินผลผลิต)

การกำหนดวัตถุประสงค์เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญ ดังนั้น วัตถุประสงค์ควรเขียนให้ชัดเจนและครอบคลุม (Filbeck : 1974) ดังนี้

- 1.ครูที่ได้รับการอบรมแล้ว ควรจะเรียนรู้และปฏิบัติพฤติกรรมอะไรได้บ้าง
- 2.ครูที่ได้รับการอบรมจะแสดงพฤติกรรมเหล่านี้ในสถานการณ์อย่างไร
- 3.พฤติกรรมเหล่านี้สามารถวัดได้อย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลป้อนกลับให้แก่ผู้จัดการอบรมและครูผู้เข้ารับการอบรม
- 4.เมื่อเสร็จสิ้นการอบรม หรือพัฒนาผู้เข้ารับการอบรมสามารถทำอะไรได้บ้าง เช่น เมื่อเสร็จสิ้นการอบรมแล้ว ครูสามารถใช้ทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner ในการเรียนการสอนได้ เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้กำหนดวัตถุประสงค์ต้องนำปัจจัยด้านงบประมาณ ความปรารถนาของเจ้าของงบประมาณ และเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

การเตรียมการอบรม

กราโบวสกี (Grabowski : 1983) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการเตรียมการอบรมครูดังนี้

- 1.วิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่เพื่อเข้าใจสาเหตุของปัญหาโดยเน้นสาเหตุที่สามารถแก้ไขได้โดยการฝึกอบรมหรือพัฒนาเป็นรายการแรก
- 2.คัดเลือกเนื้อหาสาระที่จะใช้ในการอบรมที่เชื่อว่าสามารถแก้ปัญหาได้และต้องให้ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนเข้าใจดีและเห็นชอบด้วย
- 3.ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องทุกคนสามารถเข้าใจได้ตรงกันและเป็นวัตถุประสงค์ที่สามารถทำได้สำเร็จ
- 4.พัฒนายุทธวิธีการอบรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ มิใช่เน้นยุทธวิธีที่ผู้ให้การอบรมถนัด โดยคำนึงถึงนโยบาย งบประมาณและเวลา
- 5.กำหนดขั้นตอนการอบรม โดยให้มีภาคปฏิบัติอย่างน้อย 1/3 ของเวลาทั้งหมด
- 6.ขั้นตอนที่กำหนดต้องมีเวลาให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติอย่างพอเพียงให้มีผลงานได้มาตรฐานที่กำหนด
- 7.ติดตามการฝึกปฏิบัติและการปฏิบัติงาน เมื่อผู้เข้ารับการอบรมกลับไปโรงเรียนแล้ว
- 8.ให้มีการประเมินการฝึกอบรมและการปฏิบัติงาน เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรให้ข้อมูลป้อนกลับ การชมเชย และการปรับปรุงการปฏิบัติงาน
- 9.การฝึกปฏิบัติและการปฏิบัติงานต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาในภาพรวมของโรงเรียน

ของเขตและของประเทศ

10.ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์และกรรมการสถานศึกษาต้องเข้าใจและสนับสนุนการพัฒนา
ครู

การให้การอบรม หรือพัฒนา

ผู้ให้การอบรมมักจะมีผู้เชี่ยวชาญในการถ่ายทอดความรู้ แต่ก็ไม่แน่ใจว่าผู้เข้ารับการอบรมจะ
นำความรู้และทักษะที่ได้รับกลับไปปฏิบัติที่โรงเรียนหรือไม่ ดังนั้นในระหว่างการฝึกอบรมผู้ให้การอบรม
ควรมีความปฏิบัติดังนี้

1.แผนส่วนบุคคล ให้ผู้เข้ารับการอบรมจัดทำแผนปฏิบัติส่วนตัว เพื่อนำความรู้และทักษะกลับไปใช้
ที่โรงเรียน

2.แผนกลุ่มให้ผู้เข้ารับการอบรมที่มาจากโรงเรียนเดียวกัน หรือกลุ่มเดียวกัน จัดทำแผนของกลุ่ม
คล้ายกับแผนส่วนบุคคล เพื่อนำกลับไปปฏิบัติในรูปของกลุ่มที่โรงเรียน

3.แผนการฝึกอบรมหลายตอน แผนการฝึกอบรมควรแบ่งเป็นตอน เมื่อจบตอนที่ 1 ผู้เข้ารับการ
อบรมนำกลับไปปฏิบัติ แล้วกลับมาเข้ารับการอบรมตอนต่อไป แล้วนำกลับไปปฏิบัติสลับกันไปจนกว่าจะ
สิ้นโครงการ วิธีนี้เหมาะกับโครงการที่มีอะไรต้องเรียนรู้และฝึกมาก การแยกเป็นตอนจะทำให้ได้ผลที่ดีกว่า

4.จัดทีมเป็นคู่ ผู้เข้ารับการอบรมเมื่อจัดเป็นทีมคู่จะทำให้การอบรมมีผลดียิ่งขึ้น และผู้เข้ารับการอบรม
จะสนับสนุนกันดีขึ้น

5.สื่อช่วยปฏิบัติ ผู้ให้การอบรมควรจัดทำสิ่งช่วยในการอบรม เช่น โมเดล แผนผัง ตารางกางปลา
การตัดสินใจและอื่นๆ สื่อเช่นนี้ช่วยในการเรียนและช่วยในการนำกลับไปปฏิบัติที่โรงเรียน

6.รับรองการเรียนรู้ ผู้ให้การอบรมควรให้ประกาศนียบัตร หนังสือรับรอง วุฒิบัตร หรือสิ่งใดที่
แสดงถึงผลสำเร็จของการฝึกอบรม เพื่อเป็นการเสริมแรงการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรม

7.ให้ผู้เข้ารับการอบรมที่เก่งช่วยสอนเพื่อน จะเป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนเกิดการเรียนรู้อย่างยิ่งขึ้น
และมีความเป็นกันเองกับเพื่อนมากยิ่งขึ้น

8.การให้สัญญาผู้เข้ารับการอบรมให้สัญญาว่าจะนำสิ่งที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติที่โรงเรียนของตน

9.ให้ความช่วยเหลือ ผู้ให้การอบรมไปเยี่ยมติดตามการปฏิบัติงานและให้สถานที่ หรือหมายเลข
โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ง่าย

10.ส่งแบบสอบถามติดตามการปฏิบัติงาน หลังจากเสร็จการอบรมไม่นาน เพื่อประเมินให้ข้อมูล
ป้อนกลับ คำแนะนำ และชมเชย

11.ผู้ให้การอบรมไปเยี่ยมที่โรงเรียน หรือโทรศัพท์ติดตามการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการอบรมจะ
เป็นการกระตุ้นการปฏิบัติ

12.กำหนดช่วงเวลาให้ผู้เข้ารับการอบรมกลับมาพบผู้ให้การอบรมเป็นระยะๆ เพื่อขอคำปรึกษา แก้
ปัญหาและประยุกต์สิ่งที่เรียนในโรงเรียนและเป็นเวลาของการประเมินด้วย

ข้อสำคัญคือ ผู้ให้การอบรมต้องเป็นกันเอง เป็นทั้งครูและผู้เรียนรู้ร่วมกันกับผู้เข้ารับการอบรม

หลักการเรียนรู้

ฟิลเบคค์ (Filbeck : 1974) ได้ให้หลักการเรียนรู้ไว้ 12 ประการ ถึงแม้หลักการเหล่านี้ดูจะอายุมาก
ไป แต่น่าจะมีประโยชน์ในการให้การอบรมอยู่บ้างไม่มากก็น้อย ขอนำเสนอ ดังนี้

1. ผู้เข้ารับการอบรมจะเรียนได้ดี เมื่อมีการเสริมแรงเชิงบวก เช่น อาหาร เครื่องดื่ม การพักผ่อน หรือ เบรคระหว่างการอบรม คำชมเชย และข้อมูลป้อนกลับเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น

2. ผู้เข้ารับการอบรมจะเรียนได้ดี เมื่อมีตัวช่วย หรือคิว (Cues) เช่น ให้ความรู้วัตถุประสงค์ก่อนเรียน ใช้สื่อต่างๆ ลักษณะท่าทางผู้ให้การอบรม พฤติกรรมของเพื่อน และคำพูดของผู้ให้การอบรม เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันต้องป้องกันสิ่งที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเสียสมาธิ เช่น เสียงดังและอื่นๆ หรือจัดห้องอบรม ติดกับสระว่ายน้ำ เป็นต้น

3. สิ่งที่เรียนรู้แล้วจะไม่สูญหายไป ถ้าหากมีการทบทวน เรียนซ้ำ ฝึกซ้อม หรือประเมิน ภายใต้อาณัติของตัวเสริมแรงเชิงบวกที่เหมาะสม เป็นระยะๆ

4. ผู้เข้ารับการอบรมต้องฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง หรือใกล้เคียงกับของจริงเป็นอย่างมาก ผู้เข้ารับการอบรมจึงจะไม่ลืมนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

5. ผู้ให้การอบรมต้องสอนทั้งหลักการ ข้อยกเว้น และต้องแยกให้เห็นข้อแตกต่าง เช่น ผลลัพธ์ (Outcome) กับผลที่ตามมา (Consequence) ต่างกันอย่างไร เป็นต้น

6. ผู้เข้ารับการอบรมต้องมีความตั้งใจ สนใจและผูกพันกับสิ่งที่เรียน ซึ่งผู้ให้การอบรมสามารถช่วยได้ โดยการแจ้งให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบว่าต้องเรียนรู้อะไร จะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร ของใหม่สอดคล้องกับของเก่าอย่างไร กระบวนการดำเนินการเป็นอย่างไร ผลตอบแทน หรือเสริมแรงมีอะไรบ้าง นักจิตวิทยาเรียกขั้นตอนนี้ว่า advance organizer

7. บทเรียนควรแยกเป็นตอน หรือกรอบ (frame) ที่มีความสมบูรณ์ในตัวเมื่อจบกรอบหนึ่งก็มีการเสริมแรงแล้วจึงเรียนกรอบต่อไป วิธีนี้จะทำให้การเรียนรู้ง่ายขึ้นและความเครียดน้อยลง

8. ผู้ให้การอบรมต้องสาธิตกระบวนการหรือทักษะการดำเนินงานให้ผู้เข้ารับการอบรมสังเกตตั้งแต่นั้นจนจบมีผลงานออกมา การสาธิตต้องทำเป็นตอนๆ ต่อเนื่องกัน แล้วให้ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติ พร้อมกับมีการเสริมแรง เมื่อทำสำเร็จ นั่นคือ วิทยากรทำให้ดู ให้ผู้เข้ารับการอบรมทำตามทีละขั้น แล้วให้ทำเองพร้อมกับการเสริมแรงในผลสำเร็จ

9. การเรียนรู้การคิดระดับสูง ทักษะการคิดแก้ปัญหาและทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ผู้ให้การอบรมต้องสามารถกำหนดเป้าหมายออกมาเป็นพฤติกรรมที่ต้องกระทำ และแยกกระบวนการที่ซับซ้อน ผู้ให้การอบรมต้องสามารถกำหนดเป้าหมายออกมาเป็นพฤติกรรมที่ต้องกระทำ และแยกกระบวนการ หรือทักษะที่ต้องการสอนออกเป็นหน่วยย่อย เมื่อรวมกันแล้วจะเป็นทักษะที่ซับซ้อนและสามารถเข้าใจได้ เช่น ชั้นต่างๆ ของการสอน หรือบรรยาย เป็นต้น

10. ผู้ให้การอบรมต้องสอนจากเรื่องที่ย่างไปหาเรื่องที่ยากขึ้น ทีละขั้นและมีการให้ข้อมูลป้อนกลับในความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว มีประสิทธิภาพไม่เบื่อหน่าย

11. อัตราการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมแตกต่างกัน แม้แต่คนเดียวในวันแต่ละวันจะมีอัตราการเรียนรู้แตกต่างกันด้วย ดังนั้นผู้ให้การอบรมควรทบทวน หรือเตรียมความพร้อมของผู้เข้ารับการอบรมให้ความรู้เก่าสอดประสานกับความรู้ใหม่ จะช่วยให้การเรียนรู้ราบรื่นยิ่งขึ้น

12. ผู้ให้การอบรมต้องฝึกให้ผู้เข้ารับการอบรมบริหารการเรียนรู้ของตนเอง (self-management) สังเกตและติดตามการเรียนรู้ของตนเองและเสริมแรงของตนเองได้ ผู้ให้การอบรมให้คำแนะนำ ให้กำลังใจและให้ผู้เรียนก้าวหน้าไปตามศักยภาพของตนอย่างต่อเนื่อง

ทั้งวิทยากรและผู้ให้การอบรมควรใช้หลักการเหล่านี้ให้ผู้เข้ารับการอบรมเห็นเป็นตัวแบบด้วย

กระบวนการเรียนรู้

ผู้ให้การอบรมสามารถสาธิต เสนอ สอน เสริมแรงผู้เรียนและแนะนำได้ แต่การเรียนรู้เกิดในตัวผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งเป็นงานที่ผู้เรียนต้องทำเอง ไม่มีใครทำแทนได้ แต่ผู้ให้การอบรมควรดำเนินการให้การอบรมแต่ละกรอบของเนื้อหาตามองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเรียกว่า รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ (Learning process model) แก่ผู้เรียนตามลำดับ ดังนี้

1. ปรุมนิเทศ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบว่าจะเรียนอะไรและเรียนอย่างไร ต้องฝึกทักษะอะไร เข้าใจเรื่องอะไร มีประโยชน์อย่างไร และเกี่ยวข้องกับความรู้เดิมอย่างไร เป็นต้น
2. วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบทักษะที่ต้องเรียนรู้และเข้าใจ เพื่อช่วยในการจัดทำแผนการเรียน ให้ผู้เข้ารับการอบรมมีเวลาตรวจสอบว่าเขารู้และมีทักษะอะไรบ้างแล้ว และมีอะไรที่ต้องสนใจเป็นพิเศษในการอบรมครั้งนี้
3. ความรู้และทักษะพื้นฐาน ให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบว่าก่อนจะเข้ารับการอบรมสิ่งใหม่ จำเป็นต้องมีความรู้และทักษะพื้นฐานอะไรบ้าง เพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมใช้ประกอบการวางแผนและพิจารณาว่าความรู้และทักษะพื้นฐานมีความจำเป็นหรือไม่
4. การทดสอบก่อนอบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบว่ามีความรู้และทักษะตามขั้นตอน 1, 2 และ 3 มากน้อยเพียงใด และจำเป็นต้องเตรียมตัวอย่างไร อะไรเพิ่มเติมอีกบ้าง
5. คู่มือการอบรม เพื่อให้ผู้เรียนทราบว่าคำถามในการอบรมมีอะไรบ้าง เช่น กระบวนการวิจัยขั้นเรียนเป็นอย่างไร ทราบกระบวนการอบรมและแหล่งสื่อต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความ

สะดวกและคล่องตัวในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะ

6. ประสพการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ประสพการณ์จากการอ่าน การสาธิต การทดลอง สื่อ การอภิปราย บรรยาย และอื่นๆ ตามวัตถุประสงค์ของการอบรม

7. การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ เพิ่มความเร็ว และความแม่นยำของการตอบ และการถ่ายโอน ความรู้และทักษะไปใช้ในสถานการณ์อื่นนอกห้องอบรม

8. ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมแก่ผู้เข้ารับการอบรมได้ทราบว่าคุณทำได้ตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด การให้ข้อมูลป้อนกลับควรทำสม่ำเสมอในระหว่างการอบรม

9. การประเมิน เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้บูรณาการสิ่งที่เรียนและแสดงความสามารถออกมาโดยวิธีการประเมิน และเป็นข้อมูลป้อนกลับด้วย

10. กิจกรรมต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้อื่นๆ ต่อไปทางเลือกถ้ามี ลักษณะของสิ่งที่จะอบรมต่อไป หรือเรียนต่อไป หรือทางเลือกอื่น หรือเป็นกิจกรรมปิดการอบรมก็ได้

ทักษะทางสังคมและการลดความเครียด

การเรียนรู้ไม่ได้มุ่งแต่เพิ่มความรู้และทักษะเพียงอย่างเดียว การเรียนรู้และการฝึกอบรมมักจะมาพร้อมกับความเครียดของผู้เข้ารับการอบรม กระบวนการทักษะทางสังคมควรทำคู่ไปกับการเรียนรู้เพราะเป็นการเพิ่มทักษะทางสังคมและช่วยลดความเครียดในตัว ดังต่อไปนี้

1. ให้ผู้เข้ารับการอบรมทำงานร่วมกันเป็นทีมงาน เพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน
2. แนะนำผู้เข้ารับการอบรมตอบสนองต่อเพื่อนร่วมอบรมในวิถีทางที่เป็นมิตร ลดความขัดแย้งและคลายอารมณ์
3. แนะนำผู้เข้ารับการอบรมให้กำลังใจ ชมเชย และเสริมแรงเพื่อน
4. ให้ผู้เข้ารับการอบรมแนะนำตนเอง เพื่อความสะดวกในการสื่อสาร
5. สนับสนุนผู้เข้ารับการอบรมให้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าทีมงานหรือช่วยเหลือหัวหน้าทีมในการดำเนินงาน
6. สนับสนุนผู้เข้ารับการอบรมให้ช่วยเหลือ แนะนำ และสอนเพื่อน
7. ให้ผู้เข้ารับการอบรมประเมินผลความพยายามของเพื่อนในลักษณะการช่วยเหลือ สร้างสรรค์ และให้กำลังใจ
8. ให้ผู้เข้ารับการอบรมสร้างสรรค์สภาวะการทำงานเป็นทีมให้เป็นไปตามที่คาดหวังและบรรลุเป้าหมาย
9. ให้ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมที่สนุกสนานของกลุ่ม
10. ให้ผู้เข้ารับการอบรมประเมินความเก่งของตน และรับปากกับเพื่อนว่าจะใช้ความเก่งช่วยเหลือเพื่อนเท่าที่จะทำได้

การเปลี่ยนแปลงในอนาคต

เป้าหมายของการพัฒนาครูคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูในอนาคต นอกจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมเป็นพฤติกรรมใหม่แล้ว การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะ เจตคติและการปฏิบัติงานก็ควรจะต้องเกิดขึ้นด้วย ผู้ให้การอบรมต้องช่วยเหลือให้ผู้เข้ารับการอบรมบูรณาการสิ่งที่ได้เรียนรู้และทักษะที่ได้รับเข้าด้วยกันในลักษณะของงานที่จะปฏิบัติเมื่อกลับสู่โรงเรียนแล้ว ผู้ให้การอบรมควรทำดังต่อไปนี้

1. เสนอปัญหาให้ผู้เข้ารับการอบรมแก้ และให้ผู้เข้ารับการอบรมเปรียบเทียบวิธีการแก้ปัญหของตนแล้วปรับปรุง

- 2.ให้ผู้เข้ารับการอบรมทบทวนความรู้และทักษะที่ได้รับจากการอบรม
 - 3.ขอให้วิทยากรอภิปรายปัญหาที่เสนอ และเสนอแนวทางแก้ไข เพื่อเป็นการเปรียบเทียบกับแนวความคิดของผู้เข้ารับการอบรม
 - 4.ขอให้วิทยากรยกตัวอย่างจริงประกอบการบรรยาย อธิบายวิธีแก้ปัญหาที่ผ่านมา และวิธีการแก้ปัญหาใหม่ โดยใช้หลักการปัจจุบันและพิจารณาว่าวิธีการใดเหมาะสมที่สุด
 - 5.ให้ผู้เข้ารับการอบรมแสดงความรู้ในสิ่งที่ได้รับการอบรมในหลายวิธี เช่น เขียน พูด สานิต หรือ ยกปัญหาประกอบพร้อมอธิบายทางแก้ไข
 - 6.ให้ผู้เข้ารับการอบรมใช้ความรู้ที่ได้รับแก้ปัญหาที่มีอุปสรรคและความไม่พร้อมหลายประการ เช่น ขาดบุคลากร ขาดงบประมาณและอื่นๆ เป็นต้น
 - 7.ให้ผู้เข้ารับการอบรมแก้ปัญหาที่ต้องการมีการวิเคราะห์ก่อนแล้วจึงหาแนวทางแก้ไขตามขั้นตอน เช่น ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ หรือวิธีการวิจัยเข้าช่วย เป็นต้น
 - 8.ให้มีการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง หรือฝึกในสภาพจริง เช่น ฝึกที่โรงเรียนต้นแบบ เป็นต้น
- เราไม่สามารถคาดเดาได้ว่าปัญหาในอนาคตจะเป็นอย่างไร ความรู้ใหม่ บุคลากรรุ่นใหม่ และสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงจะสร้างปัญหาใหม่ให้กับครูและผู้บริหารสถานศึกษา การเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหา น่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งในการเผชิญปัญหาในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- 1.Gonnella, Joseph S. and Zeleznik, Carter “Strengthening the Relationships Between Professional Education and Performance” in Strengthening Connections Between Education and Performance. Jossey- Bass Inc., Publishers, San Francisco pp. 59-72, 1983.
- 2.Grabowski, Stanley M. Editor. “Strengthening Connections Between Education and Performance” Jossey- Bass Inc., 1983
- 3.Filbeck, Robert. “Systems in Teaching and Learning” Professional Educations Publications, Inc., Lincoln, Nebraska 1974.
- 4.UNESCO. “Further Education of Teachers In-service in Asia: A Regional Survey” UNESCO Regional Office for Education in Asia, Bangkok, 1973.

บทความวิจัย

รศ.เยาวลักษณ์ อินธนาพรชัย
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผ่านชีวิตจริงและวรรณกรรม วิเคราะห์สถานภาพของ **ผู้หญิงผิวดำ**

ผู้หญิงผิวดำในชีวิตจริงเป็นแม่หลอมของผู้หญิงผิวดำ
ในวรรณคดี กล่าวคือ ผู้หญิงในวรรณคดีถูกจำลองมาจาก
ผู้หญิงผิวดำในชีวิตจริง ต่างเป็นกระจกส่องให้เห็นซึ่งกัน
และกันในบริบทของสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ นับตั้งแต่
สมัยทาส สมัยหลังการเลิกทาส และสมัยปัจจุบัน

ดังนั้น การศึกษาเรื่องราวของผู้หญิงผิวดำทั้งในชีวิต
จริงและในวรรณคดี จึงเป็นการศึกษาชีวิต ความรู้สึกนึกคิด
ความเชื่อ บทบาท ประสบการณ์และจิตวิญญาณของผู้หญิง
กลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมอเมริกันในฐานะปัจเจกบุคคลและ
พลเมืองผิวสีของประเทศ

ผู้หญิงพิวตาในยุคทาส

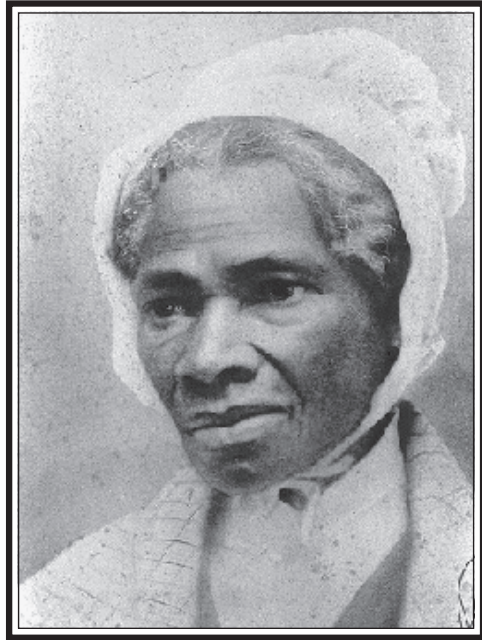
ทาสหญิงโดดเด่นของยุคทาส ได้แก่ ฟิลลิส วิทลีย์(1753-1784) ผู้อ่านออกเขียนได้และยอมรับสถานภาพของความเป็นทาส วิทลีย์เขียนโคลงพรรณนาความรู้สึกและประสบการณ์ของทาสผู้ได้รับการศึกษาและไฟรู้ บทกวีของวิทลีย์เป็นภาษาอังกฤษ มีเนื้อหาเชิงศาสนาและการเมือง เจือด้วยคตินิยมของความเคร่งศาสนา ลัทธิธรรมคำสอน การไถ่บาป พระกรุณาและความดีของพระเจ้า (Barksdale and Kinnamon, 40)

ในยุคทาสนี้ ทาสหญิงพิวตาชื่อ อีซาเบล โบรมฟรี (Isabelle Baumfree) มีสถานภาพตรงกันข้ามกับฟิลลิส วิทลีย์ เพราะอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ แต่เป็นผู้ต่อต้านระบบทาส สนับสนุนการเลิกทาส เธอตั้งชื่อให้ตัวเองว่า “โซเจอเนอร์ ทรูธ” (Sojourner Truth) “ความจริงชั่วคราว (ของคนผิวขาว)” ทรูธพูดความจริงเกี่ยวกับประสบการณ์ทาสในสุนทรพจน์ ชื่อ “ข้าเป็นผู้หญิงไม่ใช่หรือ” (“Ain't I a Woman?”) ต่อหน้าสาธารณชนเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน ค.ศ.1851 ใจความของสุนทรพจน์แสดงความเด็ดเดี่ยวของทาสหญิงผู้ต้องการปลดปล่อยตัวเองและเผ่าพันธุ์ออกจากพันธนาการของสถาบันทาส

นอกจากฟิลลิส วิทลีย์ และโซเจอเนอร์ ทรูธ ผู้หญิงพิวตาต่อต้านระบบทาส (Anti-Slavery) คือ ชาร์ลอตต์ฟอร์เทน กริมเก (Charlotte Forten Grimke) (1838-1914) และอลิซาเบธ เค็กลีย์ (Elizabeth Keckley) (1825-1905) กริมเกทำตามเจมส์ ฟอร์เทนผู้ผู้สั่งสอนว่า “ถ้าผู้หญิงพิวตาเรียนหนังสือประสบความสำเร็จและมีความเป็นเลิศ สังคมอเมริกาก็จะยอมรับในตัวเธอ” (Barksdale and Kinnamon 275)

Charlotte Forten Grimke

Isabelle Baumfree

ดังนั้น เพื่อให้บรรลุในสิ่งที่ปู่สอน กริมเกจึงเรียนหนังสือ ต่อมาเป็นครูสอนและเป็นกวีที่สังคมยอมรับ ส่วนอลิซาเบธ เค็กลีย์มีประสบการณ์ชีวิตเลวร้ายเช่นเดียวกับทาสพิวตาส่วนมากที่ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ ทั้งชาร์ลอตต์ ฟอร์เทน กริมเก และอลิซาเบธ เค็กลีย์เป็นทาสหญิงพิวตาในยุคทาสผู้ต่อสู้เพื่อความอยู่รอดเหมือนคนผิวดำส่วนมากในยุคที่ต่างเคยผ่านประสบการณ์อันเลวร้ายของการเป็นทาส และพยายามฝ่าฟันอุปสรรคเพื่อการอยู่รอด

ผู้หญิงเป็ดดำสมัยหลังสงครามกลางเมือง

สงครามกลางเมือง (The Civil War) ทำให้ประเทศแตกแยกเป็นฝ่ายเหนือและฝ่ายใต้ และ บั่นทอนสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ หลังสงครามกลางเมือง ระบบทาสถูกล้มล้าง แต่คนผิวดำไม่มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หากต้องเผชิญกับเหตุการณ์เลวร้ายเหมือนหรือมากกว่าเดิม โดยเฉพาะผู้หญิง ต้องทำงานหนักกว่าผู้ชาย เพื่อตนเอง ครอบครัวและอุดมการณ์ เพื่อเสรีภาพและความเท่าเทียม วรรณกรรม ที่ได้รับการรังสรรค์ตั้งแต่ ค.ศ.1865 หรือสมัยฟื้นฟูบูรณะประเทศ(The Reconstruction period) สะท้อนให้เห็นสภาพของคนผิวดำในฐานะบุคคลผู้ถูกแบ่งแยกออกจากสังคมรวม (Barksdale and Kinnamon 316)

วรรณกรรมยุคนี้เป็นกระจกส่องให้เห็นสภาพสังคมและความเป็นอยู่ของคนผิวดำในฐานะพลเมือง ชั้นสอง ในเรื่องสั้นชื่อ *The Bouquet* ของชาลส์ ดับลิว เซสเน็ต เล่าเรื่องราวของเด็กนักเรียนหญิงผิวดำ ชื่อโซฟี (Sophy) ผู้ถูกเลือกปฏิบัติ แบ่งแยกและเหยียดผิว เซสเน็ตเขียนเรื่อง *The Bouquet* เพื่อวิพากษ์ ความไม่เสมอภาค ความอคติและระบบวรรณะและชนชั้นระหว่างผิวขาวและผิวดำของสังคมภาคใต้ใน ยุคฟื้นฟูบูรณะประเทศ เมื่อคนผิวดำต้องมีชีวิตอยู่ด้วยความหวาดกลัวและการถูกเลือกปฏิบัติ

ผู้หญิงเป็ดดำในสมัยฮาร์เล็มเรอเนสซองส์

ในต้นศตวรรษที่ 19 ประชากร 20% ของทั้งประเทศเป็นคนผิวดำผู้ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพ บ้านเมืองหลังการเลิกทาส ปัญหาความยากจนและความอคติเลือกปฏิบัติของสังคม ใน ค.ศ. 1915-1916 คนผิวดำจึงอพยพออกจากชนบทสู่เมืองใหญ่เพื่อหางานทำ ใน ค.ศ.1920 มีคนผิวดำในชนบทนับหมื่น อาศัยอยู่ในย่านแออัดของเมืองใหญ่ เช่น นิวยอร์ก ชิคาโก ฟิลาเดลเฟีย และคลีฟแลนด์ (Barksdale and

Kinnamon 468) คนผิวดำกระจุกกันอยู่ ณ เมืองใหญ่ต่างๆ ในภาคเหนือ เช่น โดยเฉพาะในนิวยอร์ก ย่านฮาร์เล็ม (Harlem) ได้กลายเป็นศูนย์กลางของคนผิวดำในการแสดงออกร่วมกัน (Group expression) ทั้งศิลปะ วรรณกรรม ดนตรีฯ สมัยนี้จึงเรียกว่าสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการของคนผิวดำ (The Harlem Renaissance)

วรรณกรรมสมัยนี้เจริญรุ่งเรืองมาก คล็อด แมคเคย์ (Claude McKay) นักประพันธ์ผู้บุกเบิก

วรรณกรรมแห่งฮาร์เล็มเขียนโคลง ชื่อ “The Harlem Dancer” พรรณนาหญิงเต้นรำผิวดำในคาบาเรต์ที่ถนนเลนิกซ์ สะท้อนเรื่องราวของผู้หญิงผิวดำทำงานกลางคืนในสถานบันเทิงเพื่อแลกกับเงินยังชีพ และเป็นวัตถุทางเพศสำหรับระบายความใคร่ของนักเที่ยวผิวดำทั้งหญิงและชายผู้ใช้สายตา “ขยับและกลิ้ง กิ๊งร่างกายเปล่าเปลือยของหญิงเต้นรำผิวดำ” มากกว่าจะชื่นชมในความสามารถแท้จริงของเธอ ผู้หญิงผิวดำในเมืองใหญ่ในทศวรรษที่ 1920 ต้องทำงานที่สังคมนิยม เช่น เต้นและร้องในสถานบันเทิงรมย์ ซักผ้า รีดผ้า และทำครัว ส่วนงานใช้สมอง เช่น ครูสอนหนังสือเป็นงานเฉพาะผู้หญิงผิวดำ

ตัวละครหญิงผิวดำในวรรณกรรมสมัยฮาร์เล็ม เรอแนสซองส์ นอกจากหญิงเต้นรำในโคลง “The Harlem Dancer” ของคล็อด แมคเคย์ ผู้หญิงผิวดำในนวนิยายเรื่อง Cane ของจิน ทูเมอร์ เป็นดั่งวัตถุทางเพศ (Sex objects) และมีความดึงดูดทางเพศ (Sex appeal) โดยเฉพาะสีดำของผิวดำ ดังที่ทูเมอร์เปรียบผิวของเธอเหล่านั้นว่า “ดำ สวย ไร้ความรู้สึกทางเพศ” จิน ทูเมอร์เปรียบแสงสว่างของดวงอาทิตย์ที่กำลังจะลับขอบฟ้ากับผิวดำของผู้หญิงในลักษณะแฝงอารมณ์เชิงสังวาส (Eroticism) เพื่อสื่อว่า ผู้หญิงผิวดำในเรื่องนี้ไร้อารมณ์ทางเพศ (Sexual feeling) ของผู้ชาย และมีนัยยะว่า ชีวิตในเมืองใหญ่ ทำให้ผู้หญิงผิวดำมีอาชีพที่ต้องอาศัยร่างกายและเป็นวัตถุทางเพศของผู้ชาย

ดังจะเห็นได้จากการที่เบล ฮุคส์ (Bell Hooks) กล่าวใน *Black Looks Race and Representation* ว่า “ผู้หญิงผิวดำผู้ใช้เรือนร่างเปล่าเปลือยแสดงให้เห็นคนผิวดำอยู่ในสถานบันเทิงรมย์นั้นเหมือนไม่มีตัวตน เธอเหล่านั้นถูกลดลง เป็นแค่การแสดงที่มีคนดู ไม่มีใครสนใจชีวิตและเป้าหมายของเธอ ร่างกายของเธอที่แสดงต่อสาธารณะเป็นสิ่งยืนยันว่า มนุษย์นั้นไม่ต่างจากสัตว์” (Hooks 62) ในชีวิตจริงสมัยเดียวกันนี้ ผู้หญิงผิวดำผู้เข้มแข็งคนหนึ่งคือ โซรา นีล เฮอส์ตัน (1903-1960) ชีวิตของเธอไม่ต่างจากนวนิยายที่เธอเขียนและเรื่องราวที่เธอเล่าก็คือประสบการณ์ชีวิตจริงของเธอเอง ใน *Their Eyes Were Watching God*

เฮอส์ตันเล่าเรื่องราวของผู้หญิงผิวดำชื่อ เจนี คลอฟอร์ด คิลลิคส์ สตาร์กส์ วัตส์ (Janie Crawford Killicks Starks Woods) ผู้แสวงหาความรัก แต่พลาดพลั้งในชีวิตต้องแต่งงานถึงสามครั้ง จึงมีนามสกุลของสามีทั้งสาม เฮอส์ตันจำลองชีวิตของเจนีมาจากชีวิตของเธอและชีวิตของผู้หญิงผิวดำในภาคใต้ นวนิยายเรื่องนี้เรียกเสียงวิจารณ์และความสนใจจากคนผิวดำที่กำลังเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิพลเรือน (The Civil Rights Movement) และสอดคล้องกับความเคลื่อนไหวเพื่อสตรีนิยม (The Feminist Movement) ในยุคนั้น ในเรื่องสั้นชื่อ *Sweat* เฮอส์ตันเขียนพรรณนาจิตวิญญาณและความอยู่รอดของคนผิวดำระดับล่าง ผู้หญิงผิวดำในเรื่องนี้ชื่อเดลเลีย (Dellia) ถูกสามีกระทำทารุณกรรม แต่เดลเลียก็เหมือนกับผู้หญิงผิวดำที่อดกลั้นและใช้ชีวิตอย่างสงบเสงี่ยม เธอเป็นผู้หญิงผิวดำหาเช้ากินค่ำ ทำงานอาบเหงื่อต่างน้ำ และถูกสามีทำร้ายและเอาเปรียบ

ผู้หญิงเบียดำกับบทบาทหักเหลี่ยมเหี้ยมสตรีและสังคม

ความเคลื่อนไหวเพื่อสตรีนั้นเกิดขึ้นโดยผู้หญิงผิวขาวซึ่งต่อสู้เรียกร้องสิทธิในการเลือกตั้งในนิวยอร์กใน ค.ศ.1848 การเคลื่อนไหวเพื่อการปลดแอกสตรีนี้ทำให้ผู้หญิงผิวดำคิดและทำในสิ่งเดียวกัน เพราะในสมัย ทาส ผู้หญิงผิวดำประสบกับความอยุติธรรม การถูกคุกคามทางเพศ ความมั่งร้ายหมายชีวิต การเหยียดผิว และความอคติของสังคมมาแล้ว แม้หลังจากการเลิกทาส ผู้หญิงผิวดำต้องเผชิญกับความไม่เสมอภาค ความไม่เท่าเทียม การแบ่งแยกการใช้สาธารณูปโภค และความยากจน สิทธิของเธอมิเพียงแต่งงานและมีครอบครัว (Polski and Williams 1309) ยุคเคลื่อนไหว เพื่อปลดแอกความไม่ยุติธรรมเกิดขึ้นเมื่อโรซา ปาร์กส์ (Miss Rosa Parks) ถูกจับกุม เพราะ ไปนั่งในที่นั่งตอนหน้าของรถประจำทาง ซึ่ง สงวนไว้เฉพาะผู้โดยสารผิวขาว

โรซา ปาร์กส์ถูกกระชากปลักให้ตกจากรถ เหตุการณ์รุนแรงนี้เป็นชนวนความเคลื่อนไหว เรียกร้องสิทธิพลเรือนของคนผิวดำในภาคใต้ (Worley and Perry xxii) โดยมีการสนับสนุน จากแกนนำสำคัญ เช่น มาร์ติน ลูเธอร์ คิง จูเนียร์ ผู้หญิงผิวดำนักต่อสู้อีกคนหนึ่งคือ มากาเร็ต วอร์ริ กเกอร์ (1915-) นักกิจกรรมเพื่อสตรีนิยมผู้เขียน โคลง *For My People* ปลุกระดมสำนึกของคน ผิวดำในการประท้วงสังคม สะท้อนจิตวิญญาณ แห่งการปฏิวัติและความหัวรุนแรง โคลงนี้มี เนื้อหาและการใช้ภาษารุนแรง แผงความความโกรธแค้นที่มีต่อสถาบันของประเทศ มีการใช้คำที่มีความ หมายต้องการการเปลี่ยนแปลงถึงราก เช่น “เลือด” “แผ่นดินใหม่” “เสรีภาพ” “ชาติพันธุ์” “การยึดอำนาจ” เป็นต้น

Miss Rosa Parks

นักเขียนหญิงผิวดำสตรีนิยม (Feminists) แนวหน้าและหัวรุนแรงอื่นๆ ในยุคเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร ้องสิทธิพลเรือน ได้แก่ เกรวินโดลิน บรูว์ลีย์ (1917-) โซเนีย ซานเชส (1935-) และนิกกี จีโรวานนิ (1943-) โคลงของกวีหญิงผิวดำกลุ่มนี้เฟื่องฟู เสียดสี ปฏิวัติ กราดเกรี้ยวและตรงข้ามกับรสนิยมและ ค่านิยมของชนชั้นกลาง (Barksdale and Kinnamon 660) ทั้งหมดเป็นกวี “รุ่นใหม่และรุ่นเยาว์” ผู้ต้อง การผลกระทบทางอารมณ์ต่ออัตลักษณ์ของชนผิวดำในอเมริกา โดยเฉพาะผลกระทบต่อคนหนุ่มคนสาวผิวดำ (Barksdale and Kinnamon 809) มีลีลาการเขียนเหมือนกัน ตรงที่ใช้คำรุนแรงและคำประเภท โฆษณาชวนเชื่อ เช่น “ความหวัง” “ช่วยชนะ” “ชีวิต” และ “เสรีภาพ” เพื่อล้างสมองเพื่อนร่วมเผ่าพันธุ์ให้ ลุกขึ้นมาต่อสู้ เพื่อความเป็นไทและความเท่าเทียม

เกรวินโดลิน บรูว์ลีย์ กวีหญิงผิวดำเขียนโคลงที่มีน้ำเสียงรุนแรงแสดงความหวังใคนผิวดำ เช่น คน ยากจนคนที่ยู่ในเมืองใหญ่ และคนว่างงานซึ่งเป็นประชากรเมืองในภาคเหนือของประเทศ (Barksdale and Kinnamon 713) ทำนองเดียวกัน ลูซิล คลิฟตัน (1936) หญิงผิวดำบุคลิกเข้มแข็ง และได้รับอิทธิพลจาก ความทรงจำที่ครอบครัวเคยเป็นทาส (Magill 379) ภูมิใจที่สืบเชื้อสายมาจากเผ่าดาโฮมี (The Dahomey) และเกิดมาเป็นผู้หญิงผิวดำ เธอเชื่อมั่นว่า ผู้หญิงผิวดำมีพลัง อิสรภาพ และความจริง

ผู้หญิงผิวดำในสมัยพลวัติ

ในทศวรรษ 1960 และ 1970 เป็นสมัยที่คนผิวดำตระหนักถึงความภาคภูมิใจในรากเหง้าเผ่าพันธุ์ แอฟริกาของตน และเปิดเผยอัตลักษณ์ของความเป็นลูกหลานคนผิวดำ กวีหญิงผิวดำจำนวนมากหันมาใช้ บทกวีเป็นอาวุธเชิงการเมืองเยียวยาปัญหาสังคม เช่น คำขวัญ “สีดำเป็นสีสวยงาม” (Black Is Beauty) “สีดำดีที่สุดใน” (Black Is Beautiful) และ “พลังแห่งสีดำ” (Black Power) เป็นต้น

กวีหญิงผิวดำที่โดดเด่นที่สุดในยุคนี้ ได้แก่ มาया แอนเจลู (Maya Angelou) (1928-) และมารี อีแวนส์ (Mari Evans). โดยเฉพาะโคลง “Vive Noir” (มีชีวิตอย่างคนผิวดำ) ของมารี อีแวนส์นั้นแสดง ความเป็นชนที่มีต่อสถาบันของรัฐ และเรียกร้องการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

“ข้าจะ

ใส่กางเกงผิวดำ

ลงไปในห้องส้วมทุกเล่ม และ

พระกุมารผิวดำใส่ไว้ในอ้อมแขนของพระนางมารี

ข้าจะเอากะต๋ายสีดำ

นางฟ้าผิวดำ ซานตา คล้อสผิวดำ

และเพลงกล่อมเด็กสีดำ และ

ไอศกรีมสีดำ” (Worley and Perry 291)

Maya Angelou

สมัยการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิพลเรือน และยุคที่สีดำเป็นสีแห่งความภาคภูมิใจและสีแห่ง ความสวยงามนั้น สังคมอเมริกันเริ่มตระหนักถึงความอยุติธรรมและความไม่เท่าเทียมกันระหว่างคนผิวดำกับคนผิวขาว โดยเฉพาะผู้หญิงผิวดำที่ถูกเอาเปรียบมาตลอดทั้งชีวิต ตั้งแต่รุ่นทวด ย่า ยาย แม่ ป้า น้า และอา ดังนั้น กวีและนักเขียนเริ่มหันมาเขียนวรรณกรรมเรียกร้องความยุติธรรม ความเสมอภาคและความถูกต้องให้กับผู้หญิง โดยเน้นการเขียนเกี่ยวกับเรื่องราวของครอบครัว บ้าน ชุมชนและประสบการณ์ ของผู้หญิงผิวดำ

กวีหญิงในกลุ่มนี้ได้แก่ อลิซ วอล์กเกอร์ (1944-) พอล มาร์แชล (1929-) ริตา โดฟ (1952-) โทนี มาริลัน (1931-) ทั้งหมดนี้เป็นกระบอกเสียงที่ทรงพลังของยุคพลังทมิฬ (The Black Power Movement) นำเสนอความจริง แม้ว่าความจริงนั้นจะสวยงาม หรือน่ากลัวสักเพียงใด ในโคลงชื่อ “Women” ของอลิซ วอล์กเกอร์นี้มีเนื้อหาสนับสนุนยกย่องผู้หญิงผิวดำรุ่นทวด ย่า ยาย และแม่ นวนิยายเรื่อง Mama ของเทรี แมคมิลลัน เล่าเรื่องราวของผู้หญิงผิวดำนาม มิลเดรีด พีค็อกผู้เป็นแม่ของลูกห้าคน พยายาม อบรมเลี้ยงดูลูกๆ ด้วยความรัก และความเอาใจใส่ และหาเลี้ยงครอบครัวแต่เพียงผู้เดียว โดยรับจ้าง ทำงานทุกชนิด เช่น สาวเสิร์ฟ คนใช้ สาวใช้แรงงาน และแม่แต่เป็นหญิงบริการทางเพศ (Magill 274-276)

นักเขียนหญิงผิวดำร่วมสมัย ซึ่งสะท้อนแก่นเรื่องของความเป็นแม่ผิวดำได้ดีที่สุดคนหนึ่งคือ โทนี มอริสัน (1931-) นวนิยายเรื่อง *Beloved* ได้รับรางวัลพูลิตเซอร์ใน ค.ศ.1988 ในเรื่องนี้ทาสหญิงคนหนึ่ง ชื่อเซธ (Sethe) จำต้องฆ่าบีเลฟเว็ด (Beloved) ลูกสาวตัวน้อยของตนเพื่อให้รอดพ้นจากการเป็นทาส นวนิยายเรื่องนี้เป็นเรื่องความรักของแม่ผู้เป็นทาสผู้ห่วงใยสวัสดิภาพของลูกเหนือทุกสิ่ง (Magill 47) โคลง “I Rise” ของมาया แอนเจลู (Maya Angelou) กวี นักเขียน และนักแสดงร่วมสมัยซึ่งกล่าวในนามคนผิวดำเป็น

อีกหนึ่งตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นชีวิต การอยู่รอด ความเข้มแข็ง ความอดทน ความสง่างาม ความสำเร็จ และความฝันของผู้หญิงผิวดำตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ได้อย่างชัดเจน ดังนี้

“ข้าคือมหาสมุทรสีดำ ข้าคือคลื่นทะยานสูงและกว้าง
เต็มเปี่ยมและท่วมท้น” (Worley and Perry xxiv)

บทสรุป

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองสลับซับซ้อน พลเมืองมีหลายกลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดและมีบริบทเชิงสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองแตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ มากที่สุดคือ คนผิวดำผู้สืบเชื้อสายมาจากชาติพันธุ์แอฟริกา การศึกษาและวิถีชีวิต ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของคนผิวดำ อาทิ สถานภาพของผู้หญิงทั้งจากชีวิตจริงและวรรณกรรม จึงเป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนผิวดำในยุคสมัยต่างๆ อันเป็นรากฐานสำคัญในการเข้าใจและศึกษาชีวิต และวรรณกรรมกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มนี้อย่างถ่องแท้และปราศจากอคติ

บรรณานุกรม

- Barksdale, Richard and Kenneth Kinnamon. *Black Writers of America*. New York: The Macmillan Company, 1972.
- Hooks, bell. *Black Looks race and representation*. Boston: South End Press, 1992.
- Magill, Frank N. *Masterpieces of African-American Literature*. New York: HarperCollins Publishers, 1992.
- Naylor, Gloria. *Children of the Night*. New York: Little, Brown and Company, 1995.
- Ploski, Harry A. and James William. *The Negro Almanac: A Reference Work on the Afro American 4th Ed*. New York: John Wiley and Sons, 1983.
- Worley, Demitrice A. and Jesse Perry, Jr. *African American Literature*. Illinois: National Textbook Company, 1995.

เคล็ดลับอายุยืน อย่างมีคุณภาพ

หลังจากได้หยุดพักยาวในช่วงสงกรานต์ที่

ผ่านมา และวันที่ 13 เมษายนของทุกปี ยังเป็นวันผู้สูงอายุแห่งชาติ จึงมีโอกาสได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับอัตราของผู้สูงอายุของประเทศไทย ที่เพิ่มสูงขึ้น และยังพบปัญหาตามมามากมาย ซึ่งเราเองก็มีพ่อแม่ ญาติพี่น้องที่สูงวัยเหมือนกัน และในไม่ช้านี้ เราจะต้องเป็นผู้สูงอายุ เช่นเดียวกัน มาเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับผู้สูงอายุกันดีไหมคะ

อายุเท่าไรจึงเป็นผู้สูงอายุ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 กำหนดไว้ว่า บุคคลที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ เป็นผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน โดยอายุ 60-69 ปี คือผู้สูงอายุวัยต้น อายุ 70-79 ปี คือผู้สูงอายุวัยกลาง และอายุ 80 ปี ขึ้นไป คือผู้สูงอายุวัยปลาย

ปัจจุบันพบข้อมูลที่น่าสนใจว่า ประเทศไทยมีผู้สูงอายุเกือบ 7 ล้านคน และมีการคาดไว้ในปี 2563 หรืออีก 12 ปีข้างหน้า ผู้สูงอายุจะเพิ่มจำนวนถึง 11 ล้านคน หรือเท่ากับร้อยละ 17 ของคนไทยทั่วประเทศ ซึ่งตอนนั้นจะมีประชากรประมาณ 65 ล้านคน โดย 1 ใน 6 ของประชากรในขณะนั้นจะเป็นผู้สูงอายุ และจำนวนผู้สูงอายุจะยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ไปจนถึงปี 2583 หรืออีก 20 ปีข้างหน้า ณ เวลานั้น จะมีผู้สูงอายุมากกว่าเด็กถึง 2 เท่า โดยเป็นผู้สูงอายุถึง 16.6 ล้านคน และเป็นเด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปี ประมาณ 8.5 ล้านคน

และจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติล่าสุดปี 2550 ยังพบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาที่ต้องอยู่คนเดียวไม่มีคนดูแลมีถึงร้อยละ

28.1 และร้อยละ 50.1 ประสบกับความเหงา ส่วนผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือตัวเองและมีปัญหาด้านการเงินมีถึงร้อยละ 16 ส่วนอีกร้อยละ 5.3 ไม่มีลูกหลานมาช่วยแบ่งเบารายได้ในบ้าน เป็นต้น

ดูข้อมูลแล้วน่าเป็นห่วงใช่ไหมคะ ตรงกับข่าวที่เราได้พบเห็นตามหน้าหนังสือพิมพ์หรือบนจอโทรทัศน์กันบ่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นคนแก่ถูกลูกหลานทอดทิ้งไม่มีที่พึ่งพิง บางรายถูกนำไปทิ้งในวัด หรือทิ้งให้อยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราโดย

ลูกหลานไม่มาดูแล ปล่อยให้เปราะบางของสังคม ถึงจะมีหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนพยายามยื่นมือเข้ามาให้ความช่วยเหลือ แต่เป็นเพียงการให้ความสงเคราะห์มากกว่าการพัฒนาให้ผู้สูงอายุได้อยู่ในสังคมอย่างมั่นคง ดังนั้น การเตรียมการหรือแผนการรองรับที่ดีจึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักและร่วมกันหาแนวทางพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลังของสังคม

แต่ยังมีข่าวดีที่ภายในปีนี้ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เตรียมเสนอให้มีระบบบำนาญแห่งชาติเพื่อขอความเห็นชอบต่อรัฐบาล เพื่อให้เกิดการออมตั้งแต่วัยทำงานจนถึงวัยชรา จึงเป็นที่คาดหวังว่าผู้สูงวัยในอนาคตของประเทศไทยคงจะมีความมั่นคงด้านการเงิน และยังเป็นกำลังเสริมให้คนไทยรู้จักการเก็บออมเงินมากขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตที่ว่า ที่ผ่าน
มาคนไทยมีการเก็บออมเงินเพื่อ
ความมั่นคงในอนาคตน้อยเกินไป
รวมทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจใน
การบริหารจัดการเงินออมอีกด้วย

คราวนี้มาดูข้อมูลเกี่ยวกับ
สุขภาพของผู้สูงอายุกันบ้าง จากการ
สำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
ในปี 2550 เช่นเดียวกัน ยังพบอีกว่า
สถิติการตรวจสุขภาพประจำปีของผู้
สูงอายุนั้น มีเพียงร้อยละ 47.7 ที่ม
ีการตรวจสุขภาพ และมีถึงร้อยละ
52.3 ที่ไม่ได้เข้ารับการตรวจสุขภาพ

การเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุที่มี
คุณภาพที่ดีที่สุดคงขึ้นอยู่กับตัวของ
เรามากกว่าการหวังพึ่งพิงลูกหลาน
ญาติพี่น้อง หรือระบบการให้ความ
ช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ โดย
สิ่งที่ควรเอาใจใส่ดูแลมากที่สุดคงไม่
พ้นเรื่องสุขภาพ ซึ่งนายแพทย์เอก
ชนะลิริ ประธานมูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริม
การแพทย์ไทยเดิมและประธาน
กิตติมศักดิ์ชมรมอยู่ 100 ปี - ชีวี
เป็นสุข ขณะนี้ท่านอายุ 83 ปีแล้ว
แต่มีสุขภาพที่ดีมาก ไม่เคยกินยาเลย

ในรอบ 40 ปีที่ผ่านมาเคยเป็นหวัดเพียง 2 ครั้งเท่านั้น และตั้งใจ
จะแก่ตายเมื่ออายุ 120 ปี ท่านได้เผยเคล็ดลับของการมีสุขภาพดี
ว่า “อยากมีแรง ต้องออกแรง” ด้วยการออกกำลังกายอย่าง
สม่ำเสมอจะหนักเบาที่ขึ้นอยู่กับอายุ ท่านออกกำลังกายด้วยการ
ว่ายน้ำครั้งละ 30-40 นาที และแนะนำผู้สูงอายุอื่นๆ ให้ทำงาน
ทุกอย่างแม้แต่การทำงานบ้าน โดยไม่จำเป็นต้องลงทุนเพื่อการ
ออกกำลังกาย อาจเป็นการเดินวิ่งเบาๆ ปั่นจักรยาน เต้นแอโรบิก
เล่นโยคะ ซึ่ก ก ไทเก๊ก เป็นต้น

ส่วนด้านอาหารนั้น ยึดหลักว่า “อาหารอายุยืน ทำให้อายุ
สั้น อาหารอายุสั้น ทำให้อายุยืน” ด้วยการกินผักสด ผลไม้และถั่ว
ต่างๆ ซึ่งอาหารเหล่านี้เน่าเสียง่ายแต่คุณค่าทางอาหารจะสูง ส่วน
อาหารกระป๋องหรืออาหารสำเร็จรูปต่างๆ จะมีสารเคมีเป็นส่วน
ประกอบเพื่อรักษาอาหารไว้ได้นาน แต่จะส่งผลร้ายต่อร่างกายมาก
กว่าอาหารที่มีอายุสั้นก็คือ อาหารธรรมชาตินั่นเอง ควรลดอาหาร
จำพวกเนื้อสัตว์และไขมัน ลดหรืองดมื้อเย็นทานแค่ 2 มื้อยึดหลัก
“กินน้อย-ตายยาก กินมาก-ตายเร็ว” ดื่มน้ำอย่างน้อยวันละ 10-12
แก้ว นอนหลับให้สนิท ที่สำคัญหมั่นสร้างความดี ละเว้นความชั่ว
ฝึกสมาธิ วัปีสสนากรรมฐาน มองโลกในแง่ดี จะทำให้อายุยืน

ได้ทราบกันอย่างนี้แล้ว นอกจากจะต้องดูแลเอาใจใส่สุขภาพ
และญาติผู้ใหญ่ไม่ของท่านประสบปัญหาอย่างที่กล่าวข้างต้น พร้อม
กับวางแผนการใช้ชีวิตในวัยหลังเกษียณให้กับตัวเราเองทั้งเรื่องการ
ดูแลรักษาสุขภาพ การเก็บออมเงิน การหางานรองรับเพื่อไม่ให้เกิด
ความเหงา ซึมเศร้าและยังทำให้สมองได้ทำงานอยู่เสมอ พบปะเพื่อน
ฝูงให้มีเพื่อนคิดเพื่อนคุย ท่านจะเป็นผู้สูงอายุที่เป็นพลังของสังคม
ไม่เป็นภาระของใคร สามารถใช้ชีวิตในบั้นปลายได้อย่างมีความสุข

แหล่งข้อมูล

- วารสารสุขภาพคนไทย 2550
- หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันพุธที่ 9 เมษายน 2551
- หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันอังคารที่ 22 เมษายน 2551
- www.socialwarning.m-society.go.th
- www.healthcorners.com
- www.trf.or.th

โรงเรียนเบญจมบพิตร

เรียนดี

โรงเรียนสองภาษา (ไทย-อังกฤษ)
BILINGUAL SCHOOL

อาเน็ค มทสารวรณ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนสองภาษา
WA.1337

WELCOME TO BILINGUAL SCHOOL

กิจกรรมเด่น เน้นศักยภาพ

ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษา

โครงการโรงเรียนสองภาษา ของ โรงเรียนเบญจมบพิตร

สำนักงานเขตดุสิต สังกัดกรุงเทพมหานคร

โลกปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านภาษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และค่านิยมของคนในชาติเป็นอย่างมาก

การศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะพัฒนาคนในชาติให้เจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะทางด้านภาษา เพราะภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร พบปะ และแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากสารสนเทศต่างๆ ที่เข้ามาสู่ประเทศไทยทุกวันนี้ส่วนใหญ่ใช้ภาษาอังกฤษ จึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาความสามารถทางการใช้ภาษาอังกฤษของคนในชาติให้อยู่ในระดับที่สามารถสื่อสารกับประชาคมโลกได้อย่างเหมาะสม

การปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ทั้งด้านโครงสร้าง ด้านระบบการบริหารจัดการ และการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพและได้รับโอกาสอย่างทั่วถึง กรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในด้านคุณภาพนักเรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาคุณภาพทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียน เพื่อการสื่อสารภาษาต่างประเทศของนักเรียนให้ทันความเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน

จึงได้เปิดโครงการสอนภาษาต่างประเทศให้กับนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้ 1. โรงเรียนสองภาษา ปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้จัดหลักสูตรการเรียนการสอนปกติควบคู่กับการใช้ภาษาที่สองในการพัฒนาความรู้ และทักษะด้านภาษาให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพได้ โดยสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ในโรงเรียนนาร่อง 2 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษและภาษาจีน และ 2.โครงการสอนภาษาสเปน ประโยชน์ของนักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มีความรู้เพิ่มเติมในภาษาที่ 2 และภาษาที่ 3 เพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าในตนเอง และสร้างโอกาสที่ดีสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต

โรงเรียนเบญจมบพิตร สำนักงานเขตดุสิต สังกัดกรุงเทพมหานคร เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนนาร่องโครงการโรงเรียนสองภาษาหลักสูตรไทย - อังกฤษ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 จนถึงปัจจุบันปีการศึกษา 2550 เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองและผู้ปกครองโครงการโรงเรียนสองภาษาให้ความร่วมมือในการประสานงานต่างๆ และคอยช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนในทุกด้านเป็นอย่างดี

ถือได้ว่าผู้ปกครองมีบทบาทและส่วนร่วมในการผลักดันให้โครงการโรงเรียนสองภาษาของโรงเรียนพัฒนายิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 58 ข้อ 2) กำหนดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน

ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาคความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาโครงการโรงเรียนสองภาษาของโรงเรียนเบญจมบพิตรนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากความคาดหวังของผู้ปกครองจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบข้อมูล เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาโครงการโรงเรียนสองภาษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป และตอบสนองความต้องการของผู้ปกครอง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ปกครองมีความไว้วางใจและเกิดความเชื่อมั่นต่อการจัดการศึกษาโครงการโรงเรียนสองภาษาของโรงเรียน ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้ผู้ปกครองส่งเสริมและสนับสนุนให้บุตรหลานเข้าเรียนเพิ่มมากขึ้น และการศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองในครั้งนี้ จะช่วยเป็นแนวทางในการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาโครงการโรงเรียนสองภาษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษาอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาโครงการโรงเรียนสองภาษาของโรงเรียนเบญจมบพิตร สำนักงานเขตดุสิต สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาโครงการโรงเรียนสองภาษาของโรงเรียนเบญจมบพิตร สำนักงานเขตดุสิต สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพของผู้ปกครอง

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีบุตรหลานเข้าเรียนโครงการโรงเรียนสองภาษาของโรงเรียนเบญจมปิตร ปีการศึกษา 2550 จำนวน 230 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองนักเรียน โดยใช้สูตรของยามาเน (Yamane) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 146 คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาโครงการโรงเรียนสองภาษาของโรงเรียนเบญจมปิตร จำนวน 7 ด้าน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งหนังสือขอความร่วมมือพร้อมทั้งแบบสอบถามให้ผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 146 คน และดำเนินการเก็บรวบรวมด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ โดยการนำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ แล้วดำเนินการบันทึกคำตอบในแบบสอบถาม เพื่อประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบที (t - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffé)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 55.48 อายุ 31 - 40 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 47.26 ระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 32.88 อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 53.43 ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับนักเรียนเป็นมารดา จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รายได้ของครอบครัวต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 36.30 และระดับชั้นที่นักเรียนกำลังศึกษามากที่สุดคือ ชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 1 จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 30.82

ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาโครงการโรงเรียนสองภาษาของโรงเรียนเบญจมบพิตร ทั้ง 7 ด้าน ในภาพรวม พบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปกครองมีระดับความคาดหวังมากในทุกด้าน โดยมีระดับความคาดหวังมากด้านบุคลากร ค่าเฉลี่ย 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62 เป็นอันดับแรก รองลงมาด้านการจัดการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ย 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60 ด้านบริหารจัดการ ค่าเฉลี่ย 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63 ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ย 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65 ด้านสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน ค่าเฉลี่ย 3.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 ด้านวิชาการ ค่าเฉลี่ย 3.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ค่าเฉลี่ย 3.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67 เป็นลำดับสุดท้าย

สรุปผลการวิจัย

ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาโครงการโรงเรียนสองภาษาของโรงเรียนเบญจมบพิตร ในภาพรวม พบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคาดหวังมากเป็นอันดับแรก คือ ด้านบุคลากร รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ด้านสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน ด้านวิชาการ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองเป็นอันดับสุดท้าย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน พบว่า มีประเด็นที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความคาดหวังมากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านบุคลากร ผู้ปกครองมีความคาดหวังให้ครูที่สอนภาษาอังกฤษใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารอย่างเหมาะสม ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้ปกครองมีความคาดหวังให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนที่เรียนอ่อนภาษาอังกฤษและเสริมนักเรียนที่เก่งให้เรียนดียิ่งขึ้น

ด้านบริหารจัดการ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความคาดหวังให้โรงเรียนมีการคัดเลือกครูชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของภาษาสอนภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนโดยตรง ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ผู้ปกครองมีความคาดหวังให้โรงเรียนมีห้องสมุด มุมหนังสือ เอกสารและตำราเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน ผู้ปกครองมีความคาดหวังให้นักเรียนมีพัฒนาการทุกด้านได้แก่ สติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคมอย่างเหมาะสม ด้านวิชาการ ผู้ปกครองมีความคาดหวังให้โรงเรียนพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ควบคู่คุณธรรมและจริยธรรม ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีความคาดหวังให้โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าพบเพื่อปรึกษาและซักถามพฤติกรรมของนักเรียนได้ตลอดเวลา

ผลการทดสอบสมมติฐานในภาพรวม พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกันมีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาโครงการโรงเรียนสองภาษาของโรงเรียนเบญจมบพิตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้ปกครองที่มีระดับชั้นที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ต่างกัน

มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาโครงการ
โรงเรียนสองภาษาของโรงเรียนเบญจมพิตรแตก
ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วน
ผู้ปกครองที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ความ
สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับนักเรียน และรายได้ของ
ครอบครัวต่อเดือนต่างกัน พบว่า มีความคาดหวัง
ต่อการจัดการศึกษาโครงการโรงเรียนสองภาษา
ของโรงเรียนเบญจมพิตรไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ด้านบุคลากร โรงเรียนควรมีการคัดเลือกครูสอนภาษาอังกฤษที่จบสาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษโดยตรง
มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการสอนและการสื่อสารได้เป็นอย่างดี สามารถสื่อสารเป็น
ภาษาอังกฤษได้ตอบระหว่างครูและนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดให้มีกิจกรรมเสริมทักษะความรู้และกิจกรรมซ่อม
เสริมให้กับนักเรียนที่เรียนอ่อนเป็นพิเศษ และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นเลิศให้กับนักเรียนที่เรียนเก่ง
ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองขึ้นไปเรื่อยๆ

ด้านบริหารจัดการ โรงเรียนควรดำเนินการคัดเลือกครูชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของภาษา ที่มีความรู้
ความสามารถ มีประสบการณ์ เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การสอนโดยตรง

ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดให้มีห้องสมุดที่ทันสมัยและเพียงพอไปด้วย
สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารต่างๆ มีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
จัดให้มีเจ้าหน้าที่ในการบริการและอำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลแก่นักเรียนที่เข้ามาค้นคว้าหาความ
รู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง

ด้านสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน โรงเรียนควรเน้นการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนของครู
การจัดสื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้
นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนด

ด้านวิชาการ ในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนควรมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายได้เต็มตาม
ศักยภาพ มีการจัดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และมีการ
ประเมินผลการเรียนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง โรงเรียนควรจัดทำสมุดรายงานพฤติกรรม
นักเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้าไปพบปะพูดคุยกับครูที่ปรึกษา
ได้ตลอดเวลา

จัดทุกกระทรวงบูรณาการคลอแดนแม่บท พัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย ชี้ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาของเทศบาล

ดร.ออรุณ จันทวานิช เลขาธิการสภาการศึกษา เปิดเผยว่า สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) จัดให้มีการวิจัยประเมินผลการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นพื้นฐานในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย โดยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม- 31 กรกฎาคม 2550 ในสถานเลี้ยงดูเด็ก/โรงเรียนอนุบาลจำนวน 74 แห่งทั่วประเทศ และศึกษาเชิงลึกในสถานเลี้ยงดูเด็ก/โรงเรียนดีเด่น 11 แห่งทั่วประเทศ

พบว่า ด้านคุณภาพตามมาตรฐานชาติและหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2546 ในพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา พบว่า กลุ่มตัวอย่างอายุ 3-5 ปีของทุกภาคมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก ส่วนคุณภาพการจัดการเรียนรู้ การจัดการหลักสูตร พบว่า ส่วนใหญ่มีวิสัยทัศน์ของหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบัน การจัดกระบวนการเรียนรู้ พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดประสบการณ์พัฒนาเด็กในแต่ละช่วงอายุได้เหมาะกับวัยและวุฒิ

ภาวะของเด็ก รวมทั้งตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็ก แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมกับทางโรงเรียนน้อย เป็นการเข้าร่วมเฉพาะกิจกรรมที่จำเป็น รวมทั้งชุมชนไม่ค่อยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน มีส่วนร่วมบางครั้งในด้านการจัดสภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียน

สำหรับปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย ได้แก่ นโยบายภาครัฐที่ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ การมีมาตรฐานที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความพร้อมของครูและบุคลากร พื้นที่ใช้สอย การเชื่อมต่อระหว่างปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สำหรับปัญหาอุปสรรคคือ การได้รับการสนับสนุนที่มีความแตกต่างกันแต่ละสังกัด ภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่ไม่เอื้อให้ผู้ปกครองมีเวลาดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด และทำให้ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในการพัฒนาคุณภาพเด็ก บางแห่งมีปัญหาการขาดบุคลากร รวมทั้งบางแห่งมีพื้นที่จำกัด ทำให้ขาดโอกาสจัดกิจกรรมสร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยอย่างครบถ้วน

สำหรับข้อเสนอแนะ เนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาปฐมวัย จึงควรมีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยให้มีการกำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย โดยปรับให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย บูรณาการแผนปฏิบัติการต่างๆ ของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน แล้วจัดทำเป็นแผนแม่บท กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน หรือตัวชี้วัดหลักสำคัญที่ทุกหน่วยงานควรใช้ร่วมกัน เพื่อเป็นกรอบในการประเมินผล มีการศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ สื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบข่าวสารเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วม พัฒนาระบบและองค์ความรู้ให้กับผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีภาวะผู้นำ

นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาควรมีการจัดทำโครงการความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากรในด้านนี้ให้กับหน่วยงานต้นสังกัดของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสมและพอเพียง เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และจัดให้มีศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่มีศักยภาพในการขยายเครือข่ายออกไปได้อย่างครอบคลุมทุกพื้นที่

ดร.อรุณ จันทวานิช เปิดเผยว่า สำนักงานฯ ได้ศึกษาวิจัยการจัดการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีโรงเรียนในสังกัด ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ด้านวิชาการ พบว่า มีการจัดทำแผนงาน/โครงการและมีปฏิทินการปฏิบัติงานด้านวิชาการ มีการประเมินแผนงานเป็นระยะ หลักสูตรสถานศึกษามีการบูรณาการกับการแก้ปัญหาสังคม ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนโดยฝึกอบรมครูและจัดหาอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการเรียนการสอน

ด้านงบประมาณ พบว่า มีสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษามากกว่าร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับรายได้ของเทศบาล ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ร้อยละ 75 มีอัตรากำลังครูเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 58 มีการสรรหาโดยเทศบาลร่วมกับสถานศึกษา นอกจากนั้นเทศบาลมีการจัดสวัสดิการ นอกเหนือจากปกติ เช่น โบนัสประจำปี ให้ทุนการศึกษา ด้านการบริหารทั่วไป พบว่า มีแผนพัฒนาด้านการศึกษา ซึ่งกึ่งหนึ่งมีการจัดทำแผนเชิงรุกทางการศึกษาและมีการบูรณาการแผนกลยุทธ์กับการพัฒนาด้านอื่นๆ ของเทศบาล

สำหรับปัญหา พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาด้านวิชาการ 3 อันดับแรก คือ ไม่มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ขาดการนำผลการนิเทศโรงเรียนมาพัฒนาการจัดการศึกษา และขาดการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ ปัญหาด้านงบประมาณ คือ พัสดุ/ครุภัณฑ์ไม่เพียงพอแก่การใช้งาน ปัญหา

การบริหารงานบุคคล คือ บุคลากรขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน บุคลากรได้รับมอบหมายงานไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ ปัญหาการบริหารทั่วไป 3 อันดับแรก คือ ระบบข้อมูลและสารสนเทศยังไม่เป็นระบบ ข้อมูล ไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นปัจจุบัน ขาดระบบเชื่อมโยงข้อมูลของโรงเรียน ทำให้ไม่คล่องตัว

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาเป็นปัจจัยร่วมกันทั้งปัจจัยภายในเทศบาล สถานศึกษา และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การตรวจสอบจากสภาเทศบาลและประชาชน การบริหารจัดการศึกษาแบบผู้บริหารเข้มแข็ง การให้ความสำคัญกับการศึกษาของผู้บริหารเทศบาล การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การได้รับงบประมาณแบบเงินอุดหนุนเป็นก้อน ความสามารถบูรณาการการจัดการเรียนการสอนและการจัดการศึกษาเข้าไปในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน และความคล่องตัวในการบริหารบุคคล

ส่วนปัจจัยอุปสรรค ได้แก่ จำนวนบุคลากรในสำนัก/กองการศึกษาไม่เพียงพอกับภาระงานและโครงสร้างการบริหาร ความก้าวหน้าทางวิชาชีพของบุคลากรในสำนัก/ กองการศึกษายังขาดความชัดเจน การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลดำเนินการได้ไม่เต็มที่ ขาดความคล่องตัวในการบริหารงบประมาณระดับสถานศึกษา พื้นฐานและภูมิหลังของเด็กที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนมีความหลากหลายสูง

แนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาระดับเทศบาล ได้แก่ การส่งเสริมให้นายกเทศมนตรีและผู้บริหารเทศบาลมีความรู้ความสามารถ มีความเข้าใจการบริหารจัดการศึกษา มีวิสัยทัศน์ มีนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ และแนวคิดใหม่ๆ กำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนให้มีความโดดเด่นตามสภาพบริบท ควรบูรณาการงานเทศบาลทุกด้านกับการพัฒนาด้านการศึกษา ควรมีระบบการทำงานเป็นเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาให้เป็น “องค์กรแห่งวัฒนธรรมคุณภาพ” พิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาเป็นพิเศษโดยเฉพาะเทศบาลที่มีรายได้น้อย ควรจัดสรรบุคลากรในสำนัก/กองการศึกษาให้สอดคล้องและสามารถปฏิบัติภารกิจได้ครบถ้วน

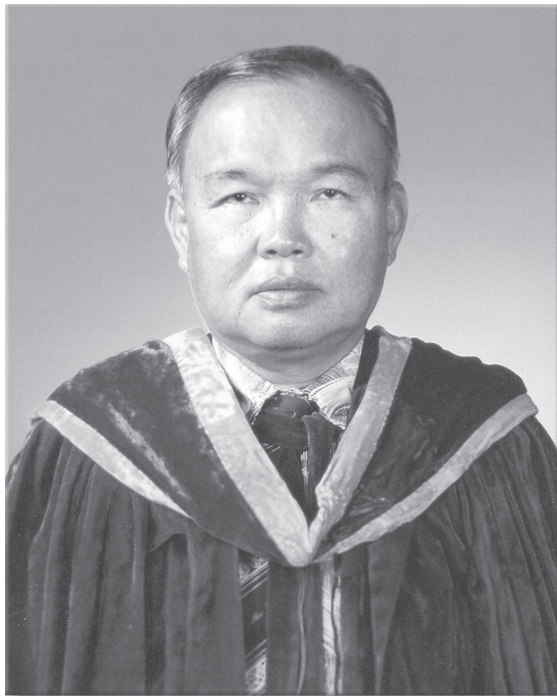
แนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาระดับโรงเรียน ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนควรมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพและพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล ภารกิจสำคัญของโรงเรียนนอกจากการจัดการศึกษาแล้วควรส่งเสริมและอนุรักษ์ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยบูรณาการกับงานการจัดการเรียนการสอน ควรมีมาตรการสร้างขวัญและกำลังใจครูรวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถด้วยวิธีการที่หลากหลายทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการต่างๆ โดยใช้สื่อ ICT ที่ทันสมัย รวมถึงส่งเสริมและขยายผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนที่เป็นต้นแบบกับโรงเรียนอื่นๆ ในสังกัด

“...ทุกๆ คนในชาติย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ถ้าแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เป็นผลดี
ที่สุดที่จะกระทำได้ ด้วยความรักชาติ และมีความสามัคคีกลมเกลียวกันแล้วชาติของเรา
จะเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นสืบไป...” ๙๙

พระบรมราชาโชวาท ในพิธีตรวจพลสวนสนาม
เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ลานพระราชวังดุสิต 3 ธันวาคม 2504

ปรัชญาเปรียบเสมือนเมล็ดพืช...

ครูสวิง บุญเจิม

ครูภูมิปัญญาด้านปรัชญา ศาสนา ประเพณี

นายสวิง บุญเจิม ครูภูมิปัญญาไทย ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี เกิดเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2481 อายุ 69 ปี อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เกิดในตระกูลชาวนา

ครูจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประชาบาลตำบลค้อทอง 2 (ราษฎร์สวัสดิ์ วิทยาการ) จังหวัดอุบลราชธานี บรรพชาเป็นสามเณรและอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ สอบได้นักธรรมชั้น เอกและเปรียญธรรม 9 ประโยค ณ สำนักเรียนคณะจังหวัดอุบลราชธานี และปริญญาโท สาขาปรัชญา และศาสนา จาก Banaras Hindhu University ประเทศอินเดีย

จุดเริ่มต้น

ครูสวิง เล่าว่า สมัยก่อนคนที่จะได้เรียนหนังสือมีโอกาสได้เรียนน้อย ผมมีโอกาสได้เรียนก็ตอนเป็นพระ อยู่ที่กรุงเทพฯ สอบได้เปรียญธรรม 9 ประโยค และกลับมาที่บ้านมาตั้งสำนักเรียนวัดบ้านแก้งโพธิ์ โดยคิดว่าจะช่วยลูกหลานชาวนาให้ได้รับการศึกษามากขึ้น จะสอนเรื่องขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ประเพณี วิธีปฏิบัติต่างๆ

ต่อมาได้มีโอกาสได้ไปเรียนต่อที่ประเทศอินเดียขณะที่ศึกษาอยู่ประเทศอินเดียได้ศึกษาปรัชญาอินเดีย และปรัชญาตะวันตก ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับของอิสาน จึงได้กลับมาศึกษา ค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับปรัชญา ศาสนา และประเพณีอิสานอย่างจริงจังจากหนังสือผูก หนังสือใบลานที่มีอยู่ในวัดหรือทางถิ่นทางภาคอิสาน

จากการศึกษาพบว่า **ปรัชญาเปรียบเสมือนเมล็ดพืช ศาสนาเปรียบเสมือนหน่อ และประเพณีเปรียบเสมือนเครื่องหล่อเลี้ยง จะขาดกันไม่ได้ เช่น บาบ-บุญ เป็นปรัชญาสั้นๆ ที่ให้คนละเว้นความชั่ว ทำความดี ศาสนาเป็นหลักในการอธิบายให้รู้ว่า บาบ-บุญเป็นอย่างไร ทำให้ผู้ฟังมีความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกัน ส่วนประเพณี เมื่อบุคคลเห็นโทษของบาป เห็นอันสงฆ์ของบุญ ตามหลักปรัชญาและศาสนาแล้ว คนจะเว้นบาปหันมาทำบุญ ต่อไปการทำบุญ ก็ให้ด้วยปัจจัย 4 คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่ อาศัย และยารักษาโรค ให้ทำเป็นประจำจนกลายเป็นประเพณี ดังนั้นประเพณีจึงกลายเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงพระพุทธศาสนา**

การเผยแพร่วิชาความรู้

ครูสวิงพิจารณาแล้วเห็นว่า การเผยแพร่วิชาที่ดียิ่งที่สุดคือ การเขียนเป็นตำราเผยแพร่งานเพื่อให้มีผู้ศึกษาในวงกว้าง ได้แก่ มรดกอิสาน (มูลมังอิสาน) เสียเคราะห์ตนเองและผู้อื่น พญา สรภัญญะอิสาน กาละนั่มมือ ส่วย ตำรายาสมนุไพรอิสาน นิทานพื้นบ้านอิสาน ธรรมสร้อยสายคำ (ว่าด้วยการกำเนิดประเพณี) ความผูกแขน ความสอนปู่ย่าตายาย สะใภ้เขย ความสอย-ความทวย ปู่สอนหลาน-หลานสอนปู่ ปรัชญาเมธีอิสาน ประวัติและของดีสำเภาเจ็ญ ฯลฯ

- มรดกอิสาน (มูลมังอิสาน) ว่าด้วยขนบธรรมเนียมประเพณีของภาคอิสาน ระเบียบ วิธีปฏิบัติต่างๆ ในสมัยก่อน ตั้งแต่เกิดจนตาย มีข้อแนะนำต่างๆ

- พญา หมายถึง การแต่งคำคล้องจองต่างๆ ที่มีความหมาย และให้สามารถสรุปเนื้อที่ยาวให้มีเนื้อความที่สั้นลง โดยที่เนื้อหาไม่ให้ขาดหายไป

- กาละนั่มมือส่วย หนังสือที่กล่าวถึงเรื่องของศาสนา ศึกษาเปรียบเทียบผสมผสานสังคมและศาสนา สอนให้คนเคร่งครัด เช่น กาลเวลาที่ผ่านไป จะทำอะไรก็เปลี่ยนไปด้วย

- นิทานพื้นบ้านอิสาน แยกเป็น 5 อย่างด้วยกัน หนังสือเกี่ยวกับตลก คติธรรม สาระ ชิงไหวชิงพริบ สอดแทรกปฏิภาณไหวพริบ เพื่อให้คนอ่านได้ติดตามเรื่อง อ่านไปคิดไปด้วย ได้มุมมองใหม่ๆ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

- ปรัชญาเมธีอิสาน ว่าด้วยลักษณะการสอนของคนอิสาน เป็นปริศนาให้คนได้คิด การเอาวัดเอาเปรียบของคน

- ประวัติและของดีสำเภาเจ็ญ หนังสือที่กล่าวถึงพระผู้ปฏิบัติธรรม ความเชื่อ ผู้มีอิทธิฤทธิ์

การถ่ายทอดองค์ความรู้

ครูสวิงได้ถ่ายทอดความรู้ ผ่านการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอก

ระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นวิทยากรถ่ายทอดในสถานศึกษา บรรยายตามสถานที่ราชการ เอกชน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้แก่ศึกษาระดับปริญญาโท จัดทำโครงการฝึกอบรมผู้นำทางศาสนาและประเพณี โครงการศาสนานำชีวิตเพื่อฝึกสมาธิจิตเยาวชนในโรงเรียน ให้ความรู้แก่พระนิสิต มหาวิทยาลัยสงฆ์ วัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ครูสวิงกล่าวถึงปรัชญา เมื่อนำปรัชญาไปสอนให้กับชาวบ้าน ทำให้เห็นว่า ชาวบ้านเป็นคนเรียบร้อย เคารพนับถือศาสนา เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ครูบาอาจารย์ สอนให้ทุกคนรู้จักกาลเทศะ ลูกเคารพพ่อแม่ เคารพผู้เฒ่าตา ยาย น้องเคารพพี่ มีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

ครูสวิงกล่าวถึงเยาวชนในยุคปัจจุบันว่า ความรู้นั้นเป็นความจำเป็นในชีวิต ผู้ใหญ่ได้ปล่อยประละเลยเด็กมานาน เหมือนลักษณะ “ปลาชมน้ำใหม่” เมื่อเขาไปอยู่เมืองกรุงก็ติดอยู่กับสิ่งเหล่านั้นแล้วไม่ยอมกลับบ้านเกิด แต่อยู่ที่ผู้ใหญ่ไม่นำเด็กเข้าไปสู่ศีลธรรม และไม่นำศีลธรรมเข้าไปสู่เด็ก ผู้ใหญ่ไม่นำเด็กไปฟังเทศน์เข้าวัด เท่าที่ดูอยู่ ณ ปัจจุบัน ควรอย่างยิ่งที่จะทำให้เด็กได้รู้ในสิ่งที่ดี ให้เด็กได้รู้และเห็นในสิ่งที่ดี น่าจะดีกว่านี้

ครูสวิงกล่าวเพิ่มเติมว่า สำหรับผู้สนใจและพร้อมที่จะมาศึกษาเรียนรู้ ติดต่อมาได้ ที่ บ้านเลขที่ 229-231 ถ.แจ้งสนิท ต.ในเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี โทร.045-311-387 หรือ 045-312-562

เศรษฐกิจพอเพียง

ครูสวิงกล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียงว่าหมายถึง การพออยู่ พอกิน พอใช้ ไม่อยากให้ชาวบ้านต้องกอบกู้ การมีชีวิตอยู่ในที่ที่เราอยู่ได้ด้วยตัวของตนเองและขยัน พระเจ้าอยู่หัวของเราท่านกล่าวเสมอว่าให้เราบริหารที่ของเราให้เป็นประโยชน์ ขุดบ่อเลี้ยงปลา นำน้ำในบ่อมารด ทำนา ปลูกข้าว ปลูกข้าวโพด มะเขือ ตามริมบ่อที่ขุด ปลูกบ้านหลังเล็กพออยู่ในที่ที่นาของตนเองไม่ต้องใหญ่โต เราทำงานเหมือนราชการ เริ่มทำงานตั้งแต่เช้า ทำให้ได้สมบูรณ์ นำผลผลิตต่างๆ ที่เราทำมากิน ที่เหลือก็นำออกขายได้ ก็จะไม่เกิดความลำบาก ยิ่งในปัจจุบันเป็นยุคสมัยที่น้ำมันมีราคาแพงมาก เราควรอยู่กันแบบเศรษฐกิจพอเพียงก็จะทำให้เรามีความสุข

สำหรับคนที่เบื่อง่ายในขณะนี้ ครูสวิงได้ให้ข้อคิดว่า ต้องดิ้นรนและขยันให้มากกว่าเดิม ตื่นแต่เช้าตรู่ มีเวลาให้กับการทำงานมากขึ้นกว่าเดิม ควบคุมค่าใช้จ่าย นำของเก่ามาใช้ใหม่ ที่สำคัญจะต้องพยายามช่วยเหลือตนเองก่อนเป็นลำดับแรก

จากการที่ ครูสวิง บุญเจิม นำความรู้ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณีที่ตนศึกษา ค้นคว้าจนประสบความสำเร็จ และได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชน อีกทั้งได้เขียนตำรา เอกสารต่างๆ ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ สามารถนำไปปฏิบัติเพื่ออนุรักษ์และสืบสาน เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จนได้รับการยกย่องให้เป็น “ปรัชญาเมธีอีสาน”

ผลงานดังกล่าวจึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 2 ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี ประจำปี พ.ศ.2545 เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

